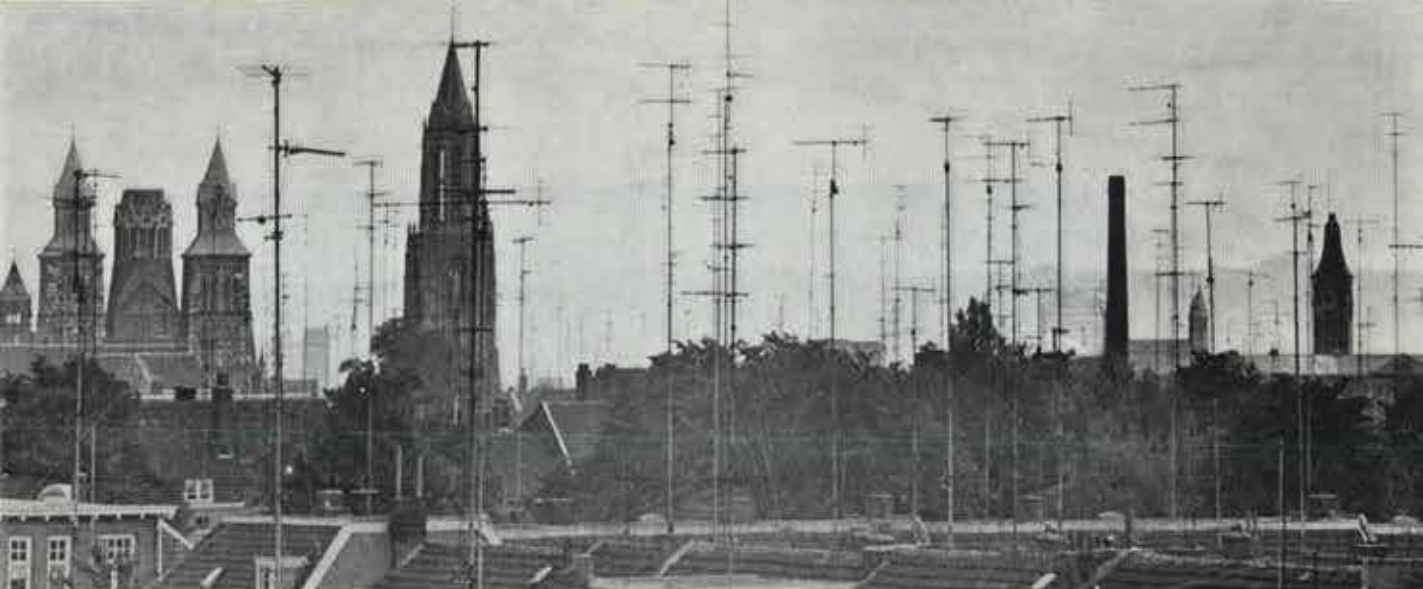

MAASTRICHT
1964

Jupiter Europam Rapit.

ZOALS DE VADERLANDSE GESCHIEDENIS EEN GEHEEL VORMT

met de algemene geschiedenis, zo is ook het leven van en in een stad alleen denkbaar in een groter verband.

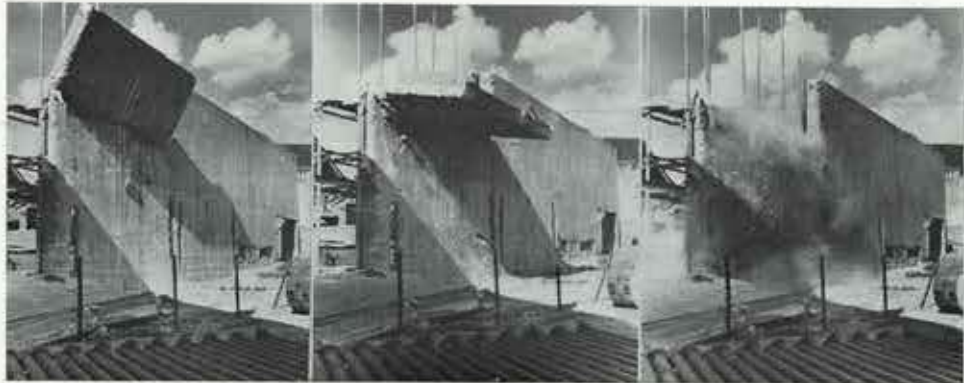
De auteur van „Maastricht in 1964” noemt dit grotere verband europees: Maastricht, bewust Europese stad.

Het blijkt dus mogelijk te zijn om persoonlijke omstandigheden en belangen Europees te interpreteren.

Hoe belangrijk deze interpretatie ook moge zijn, zij zal blijken haar echte waarde slechts te kunnen ontleenen aan een werkelijke erkenning van wat de mensen als mensen verbindt.

Pas wanneer dit verheven inzicht persoonlijk bezit wordt kunnen we spreken van integratie en eerst dan kunnen we van harte de wens-vraag van Eliot onderstrepen, waarmee U dit Jaarboek zij aangeboden: Can you keep the City that the Lord keeps not with you.

Mr. W. Baron Michiels van Kessenich
Burgemeester

MET BETREKKING TOT DE EUROPESE INTEGRATIE HEEFT 1964 weinig bemoedigende resultaten opgeleverd. Nog minder ten aanzien van de mondiale eenwording.

Oorlogsdreigingen, controversen, spanningen en geschillen kenmerkten het wereldbeeld.

Voorbeelden te over.

Explosief geladen situaties rond het door dwaas strijdgewoel verdeelde Cyprus; bloedige onlusten in de Congo; verscherpte tegenstellingen tussen Indonesië en Maleisië; wrede rebellie in Vietnam; mensonwaardige rassendiscriminaties in Amerika en Zuid-Afrika; verkoelde betrekkingen tussen Rusland en Communistisch China; onverwachte val van Chroestsjow en zelfs evidente moeilijkheden in conciliaire kringen in Rome.

Om dichter bij huis te blijven: de E.E.G. in een duidelijke impasse, oprichting van een tolbarrière door nieuwe Engelse Labour-regering, etc. Gelukkig waren er ook enkele lichtpunten. Direkt na de jaarwisseling het opzienbarende bezoek van paus Paulus VI aan de heilige plaatsen in Jordanië en Israël en tegen het eind van het jaar de overweldigende verkiezingstriomf van de Amerikaanse president Lyndon B. Johnson.

Beide gebeurtenissen, hoe belangrijk ook, doen overigens niets af aan het feit, dat het voorbije jaar ons eerder met pessimisme dan met optimisme heeft vervuld, waar het de veel gepropageerde toenadering van de volkeren betreft. Maastricht liet zich intussen door niemand en niets ontmoedigen. Onze goede, oude stad bleef geloven in een betere toekomst en demonstreerde dit meer dan eens op treffende wijze. Speciaal in 1964, toen Maastricht geen gelegenheid onbenut liet om zijn geloof in de noodzakelijke, internationale eenwording te belijden én te bewijzen...

ZO INGESTELD WAS MAASTRICHT METEEN GEWONNEN VOOR

het idee: een Limburgse week in de Engelse badplaats Scarborough.

Een riant toeristenoord, dat om zijn magnifieke ligging aan de Noordzee terecht de titel „Queen of the Yorkshire Coast” voert.

Tussen Scarborough en Nederland bestaat al verschillende jaren een zeer vriendschappelijk contact, geconcretiseerd in het jaarlijkse Dutch-Festival, dat om toerbeurt door een van onze elf provincies verzorgd wordt.

Afgelopen jaar door Limburg.

Niet op de laatste plaats vanwege de grote medewerking van Maastricht is de Limburgse week van 1 tot en met 6 juni in Scarborough een éclatant succes geworden.

De hoofdstad van Limburg was er goed vertegenwoordigd. Allereerst door burgemeester, mr. W. Baron Michiels van Kessenich, vergezeld van zijn charmante echtgenote.

De wijze, waarop hij de Limburgse week opende, deed op slag alle reserves tussen de volgens Limburgse begrippen ietwat koele gastheren en de naar Engelse opvattingen wel zeer spontane gasten verdwijnen.

In zorgvuldig gekozen bewoordingen legde de burgemeester van Maastricht de fundamenten voor een hartelijke verbroedering. Vol dankbaarheid memoreerde hij de tien jaar tevoren in zijn stad gehouden „British Week” en uiteraard de bevrijding van ons land, waarvoor menig Britse soldaat zijn leven offerde.

Met gerechtvaardigde trots stelde hij daarna de representanten van Limburg aan „the Mayor of Scarborough”, W. C. Wilkinson voor. Van Maastrichtse zijde waren dit de keurig geüniformeerde muzikanten van de jeugdkapel van harmonie „Wilhelmina” van Wolder, de leden van het Limburgs Symfonisch Accordeon-orkest o.l.v. Hubert Kikken, alsmede de heren A. Schreuder en R. Muller, inrichters van een tentoonstelling over het leven en werken in Limburg.

Voor de meest verwende muziekliefhebbers vormden de concerten van het Accordeon-orkest een openbaring en waar de pittig spelende muzikanten van Wolder optraden heerste meteen een echt Limburgse stemming.

De Engelsen genoten zeer van het gebodene, de Maastrichtenaren van hun verblijf in Engeland. Zij hadden het er reuze naar hun zin. Alle voor hen onbegrijpelijke Engelse „specialiteiten” als balzalen-zonder-bierbuffet en gesloten-pubs-na-half elf-'s avonds, ten spijt. Voor bewoners van een stad met (sinds kort) heuse nachtbars beslist niet te doorgronden mysteries!

Spectaculair in historisch opzicht was het bezoek, dat de wethouder van O.K. en W., mr. W. Korn (eind april) aan het Zuid-Franse stadje Auch bracht. Zijn positie was die van een vredesonderhandelaar en de met burgemeester Patrice Brocas gesloten overeenkomst droeg het karakter van een verzoening tussen twee van oudsher „vijandige” steden. De kapitein van de roemruchte

Musketiërs, d'Artagnan, (Charles de Batz) moet voor deze „vijandschap” verantwoordelijk worden gesteld. Bijna drie eeuwen geleden — 25 juni 1673 — nam deze in 1615 op Château de Castelmoré nabij Auch geboren edelman deel aan een belegering van Maastricht door de legers van Lodewijk XIV. Een vermetele daad, welke d'Artagnan noodlottig is geworden. Hij sneuvelde op het veld van eer.

Te beginnen in 1965, het 350-ste geboortejaar van de kapitein der Musketiërs, gaan de beide d'Artagnan-steden de gesneuvelde Franse held op gezette tijden herdenken. Maastrichtenaars zullen dit doen in Auch en bewoners van Auch komen met dit doel naar Maastricht.

Frankrijk vormde ook het doel van een bijzondere tocht, welke de leden van de Maastrichtse atletiekvereniging A.V. '34 begin september ondernamen, toen zij bij gelegenheid van de twintigste verjaardag van onze bevrijding opnieuw een bevrijdings-estafette Caen-Maastricht organiseerden. Voor de estafette-lopers allerminst een plezierig uitje. Vooral dit keer niet vanwege een moordende hitte. Toch volbrachten zij de vermoeiende tocht, — met zijn 985 kilometer de grootste estafette in het Europa van de zes —, omdat A.V. '34 de marathon Caen-Maastricht terecht als een ereplicht beschouwt. Het medeleven van Maastrichts burgemeester, die het grootste gedeelte van de tocht meemaakte, alsmede de hartelijke ontvangsten in diverse Franse steden langs de route, kwamen het moreel van de athletiekploeg, met aan het hoofd voorzitter W. Knijff sr., zeer ten goede. De route was gelijk aan die, welke onze Amerikaanse bevrijders, meer speciaal de militairen van de Old Hickory-divisie, in 1944 volgden. Zij voerde ook dit keer langs de etappeplaatsen Saint-Lô, Alençon, Mamers, Evreux, Mantes la Jolie, dat een herinneringsvlag aan Maastricht schonk, Chantilly en Creil. Overal vonden ontvangsten en herdenkingen plaats, waarbij over en weer de lotsverbondenheid tussen Frankrijk en Nederland tijdens de tweede wereldoorlog en de na-oorlogse relaties tussen Maastricht en de diverse Franse steden werden beklemtoond.

De meest indrukwekkende plechtigheid was ongetwijfeld de herdenking van de eigen Nederlandse gevallen, die bij de bevrijding van Normandië sneuvelde en hun laatste rustplaats hebben gevonden op het oorlogskerkhof Pont-armé ten noorden van Parijs.

Terwijl de fakkeldrager het bevrijdingsvuur omhoog hief en een bloemenhulde aan de Nederlandse gevallen werd gebracht, weerklonk plotseling „het Wilhelmus”. Zelden waren de estafettelopers zó geroerd als toen.

Via de Belgische plaatsen Doornik, Halle, St. Truiden, Tongeren en Visé bereikten de dragers van het bevrijdingsvuur op 13 september Eijsden en Noorbeek, de eerst bevrijde plaatsen van ons land. Van daaruit ging de tocht via het Amerikaanse Kerkhof te Margraten en de plek, waar Belgische verzetsstrijders nabij huize St. Jozef te Heer werden gefusilleerd, naar de eerst bevrijde stad van Nederland: Maastricht.

Rond het monument op het Koningsplein stonden beduidend meer mensen dan de laatste jaren — stellig vanwege de jubileumherdenking — opgesteld. Zij waren getuigen van een sobere, maar stijlvolle plechtigheid, welke duidelijk het karakter droeg van internationale verbroedering.

Naast de honderden Maastrichtenaren kon burgemeester Michiels van Kessenich immers vele buitenlandse gasten begroeten, onder wie de luitenant-generaal R. L. Vittrup, hoogste Amerikaanse bevelhebber in Europa; enkele oud-strijders van de Old-Hickory-Divisie, die actief aan de bevrijding van Maastricht hebben deelgenomen, t.w. kolonel Jimmy Perkins en George H. Cook, voormalig chef van de „Military Shop” in Maastricht en voorts sergeant John Simmons, de man, die bij de strijd om onze stad in 1944 als eerste de Maas overstak.

Uiteraard waren ook diverse vertegenwoordigers van Franse gemeentebesturen aanwezig.

Speciale woorden van welkom richtte de burgemeester tot de vertegenwoordiger van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard, jhr. mr. Van Lidth de Jeude.

Nadat George Cook met de bevrijdingsfakkel het vuur bij het monument had ontstoken en de laatste tonen van de altijd weer indrukwekkende „Last Post” waren verklonken, volgde een zeer zinvolle oecumenische ceremonie: het gezamenlijk optreden van pastoor F. Rouwet, dominee J. van Oyen en voorganger J. van Gelder van de Joodse gemeente.

Met de gebruikelijke kransleggingen en het hissen van de vlaggen, onder het spelen van de nationale hymnen door fanfare „St. Franciscus” van Wijk en harmonie „Ster der Toekomst” — in nieuw ceremonieel tenue! — werd de twintigste bevrijdingsherdenking besloten. Althans nabij het monument op het Koningsplein.

Het comité „Lustrum Herdenking Bevrijding Maastricht” had in de zgn. Lange Gang van de St. Servaaskerk een instructieve en vooral voor de jeugd zeer waardevolle tentoonstelling ingericht. De titel van deze bevrijdingsexpositie was veelzeggend en beantwoordde volledig aan de bedoelingen van de inrichters „Opdat wij de vrijheid waard blijven”.

Elders in de stad vonden in het kader van het vierde bevrijdingslustrum nog twee plechtigheden plaats, welke om vermelding vragen. Vooreerst was daar op 14 september de spectaculaire taptoe op de Markt en vervolgens, een week later ongeveer, op 22 september, een bijzondere reünie van de Limburgse verzetsstrijders, ten huize van de gouverneur met als eregast Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard.

Aan de muzikale en militaire show met taptoe na, namen veelkleurige stedelijke muziekkorpsen deel. De Koninklijke Harmonie in vlamvend rood, samen met de koperblazers van het Maastrichts Conservatorium o.l.v. Hubert Cardous; R. K. Harmonie „St. Caecilia” oftewel „de Gele Rijders” in fonkelend

goudbrocaat, met aan het hoofd directeur Nic Ramaekers en „Kunst door Oefening”, in overwegend groen, met als directeur Desirée de Pauw.

Gewaardeerde medewerkers waren verder nog: stadsbeiaardier Matthieu Steijns, het trommel- en klaroenblazerskorps van het 4e depôt, o.l.v. sergeant I L. Luyten en tamboer-majoor, sergeant I L. Lambrix. Een sterk onderdeel van de militaire show verzorgde een exercitiepeloton onder commando van 1e Luitenant K. Hoeberichts.

Net als twintig jaar geleden bij de bevrijding van Maastricht verkeerde Prins Bernhard op 22 september weer temidden van de Limburgse verzetsstrijders. Aanleiding tot deze reünie vormde de uitgave van een even fraai, als rijk geïllustreerd boekwerk over het Limburgse Verzet tijdens de tweede wereldoorlog, geschreven door A. van Aernsbergen uit Heerlen.

De jaarlijkse bevrijdingsherdenkingen zijn intussen zelf bevrijd geworden van de zo begrijpelijke herinneringen van rechtstreekse pijn tegenover vroegere vijanden. De door de oorlog verbroken betrekkingen met onze oosterburen zijn hersteld en in het afgelopen jaar niet weinig versterkt. Een veelbeproefd en probaat middel in deze, bleek ook thans weer de concertreis te zijn.

Onder de bezoeken, welke meerdere zang- en muziekverenigingen aan Duitsland brachten, nam de Berlijn-reis van het Maastrichts Mannenkoor een bijzondere plaats in. De mannen van Jan Verberne vervulden in de door „de muur der schande” wreed gescheiden stad een ware vredesmissie.

Het sterkst zullen zij dit beseft hebben tijdens hun optreden op het plein voor het Schöneberger Rathaus. Op het moment, dat de tien ton wegende vrijheidsklok — geschenk van het Amerikaanse volk voor de Berlijnse burgers, uit respect voor hun houding tijdens de beruchte blokkade — haar dagelijkse boodschap over de stad beierde, hieven de Maastrichtse zangers vredesliederen aan. De aandachtig toelisterende Duitsers werden er stil van. Dit was ook het geval bij het galaconcert in het Ernst Reuter Haus, waar ruim duizend geselecteerde zangliefhebbers van de Berliner Sanger Bund zichtbaar onder de indruk kwamen van de vocale prestaties van het Maastrichts Mannenkoor. „Groszartig” noemde de president van de Berliner Sanger Bund, Otto Lisson, het uitgevoerde internationale programma in maar liefst twaalf talen, waaronder ook het Maastrichts.

Otto Lisson had gelijk, toen hij zijn commentaar inzake het galaconcert aldus besloot: „tot in de kleinste details perfect!”

Deze opmerking sloeg ook op het keurig uitgegeven zaalprogramma met lezenswaardige informaties over Maastricht en „het Maastrichts Mannenkoor”. Het geheel gevat in een kunstzinnige omslag in de vorm van een fraaie reproductie van een van de machtige wandtapijten van het stadhuis.

Een uitstekend „visitekaartje” van onze stad, waarmee het koor, vergezeld door erepresident drs. H. van Eijseren en de heer A. Janmaat, voorzitter van het Koninklijk Nederlands Zangersverbond, alle eer inlegde.

In Berlijn ontmoetten de zangers nog goede bekenden van hun stad. Onder de honderden schoolkinderen, die in het Zehlendorfer Rathaus hun opwachting maakten, bevonden zich namelijk diverse Berlijnse pleegkinderen, net terug van een onvergetelijke vakantie... in Maastricht. Het gevolg van een spontane reactie van burgemeester Michiels op een oproep van het „Christliches Kinderhilfs Werk Berlin”. Het dagblad „de Nieuwe Limburger”, het Rode Kruis en het Groene Kruis werkten met de gemeente samen om zestig Berlijnertjes een onbezorgd verblijf van vier weken te garanderen in het „Land-zonder-grens”. Vrijwel gelijktijdig met „het Maastrichts Mannenkoor” reisden de fanfare „Juliana” en zangvereniging „Vriendenkoor” uit Limmel naar Duitsland. De muzikale en vocale bewoners van Limmel brachten een driedaags tegenbezoek (18, 19 en 20 september) aan de stad Okarben in Hessen. Een jaar tevoren was Okarben te gast in Limmel.

De Koninklijke Harmonie luisterde in Bad Neuenahr een bloemencorso op, samen met Engelse, Amerikaanse, Zwitserse en Duitse muziekkorpsen. Een manifestatie van internationale verbroedering, waarbij Maastricht bezwaarlijk verstek kon laten gaan. Evenals bij eenzelfde evenement in Rheijsdt, waar fanfare „St. Jozep” en R.K. Harmonie „St. Caecilia” oftewel „de Gele Rijders”, getuigenis aflegden van de Europese gezindheid van Maastricht.

Voor goede betrekkingen met Duitsland ijverde jarenlang dr. K. Buddeberg, consul van de West-Duitse Bondsrepubliek in onze stad. Op 26 juni overleed hij vrij plotseling aan de gevolgen van een hartaanval. In dr. Buddeberg verloor Maastricht een oprecht vriend van de stad.

In de loop van het verslagjaar volgde de benoeming van dr. Walter Viehmann tot nieuwe consul. Tot aan zijn komst naar Maastricht (eind november) was dr. Viehmann als „Legationsrat” aan de West-Duitse Ambassade te Moskou verbonden.

Italië kreeg o.m. bezoek van een twintigtal Maastrichtse, middelbare scholieren. Zij namen deel aan een werkkamp van de internationale bouwroede en hielpen mee aan de realisatie van een jeugdcentrum voor het 1300 meter hoog gelegen bergdorp Macugnana.

Met de Benelux-partners België en Luxemburg bestonden uiteraard veelvuldige contacten. Op de expositie, gewijd aan de kunst en het scheppend ambacht in het „Land-zonder-Grens”, welke bij gelegenheid van de internationale jaarbeurs in Luik van 23 mei tot 7 juni werd gehouden, ontbrak Maastricht niet. Massaal present was onze stad op 27 juni te Ostende. Vijfhonderd Maastrichtenaars, met in hun midden „de Aw en den Awwe”, werkten mee aan de televisiewedstrijd van de B.R.T. „Harten Drie”.

De communicatie met België werd in 1964 verbeterd. Dank zij het herstel van de weg naar Tongeren met goede aansluitingen op de slechts acht kilometer van Maastricht verwijderde „Boudewijnstrada”, alsmede dank zij de Belgische Luchtvaartmaatschappij Sabena. Zij breidde tijdens de zomermaanden haar

aantal diensten uit en creëerde een nieuwe rechtstreekse heliportverbinding Maastricht-Brussel met aansluitingen aldaar op alle internationale luchtlijnen. Maastricht, dat eertijds bevreesd was voor opheffing van de heliportdienst, mocht zich verheugen over het behoud van „zijn” luchtverbinding. Een van de meest geslaagde voorbeelden van de West-Europese integratie.

Luxemburg beleefde een hoogstaand cultureel gebeuren, toen de vermaarde Koninklijke Zangvereniging „Mastreechter Staar” op 3 oktober in de hoofdstad van het Groot-Hertogdom een galaconcert verzorgde. De nieuwe schouwburg was tot de laatste plaats bezet. De groot-hertogin was op het laatste moment verhinderd om persoonlijk aanwezig te zijn. Wel waren er enkele ministers. Ook de Nederlandse ambassadeur gaf acte de présence, evenals vele leden van de muziek- en zangbond van Luxemburg, waarvan burgemeester Abens van Vianden president is.

Namens alle aanwezigen complimenteerde hij „de Staar” met het zeer geslaagde galaconcert. Speciaal de bekwame directeur van het machtige koor, Martin Koekelkoren en vanzelfsprekend ook praeses J. Chappin.

Een verbroederingsfeest tussen de Luxemburgse muziek- en zangbond „Union Grand Duc d’Adolphe”, en Koninklijke Zangvereniging „Mastreechter Staar”, met luisterrijke ontvangsten en een interessante excursie naar de stad van burgemeester Abens besloot deze buitenlandse concertreis.

DE DATA VAN DE BUITENLANDSE TRIPS WAREN ZO GEKOZEN, dat iedereen thuis was, toen er feest gevierd werd. Drie eeuwen stadhuis. Een jubileum, waarvoor in bredere kring dan uitsluitend de Maastrichtse, belangstelling bestond. Geen wonder. Het jubilerende stadhuis is immers meer dan alleen maar de zetel van de stedelijke magistratuur. Van oudsher is het een internationaal ontmoetingscentrum.

Een functie, welke het Maastrichtse stadhuis van nature bezit. In zijn totaliteit is het een prachtig voorbeeld van Europese samenwerking. De bouwmeester Pieter Post kwam uit Haarlem; de schilders van het interieur Theodorus van der Schuer en Edmond Plumier waren afkomstig uit Den Haag resp. Luik; de leveranciers van de wandtapijten: Nicolaes Naulaerts, François Guillaume van Verren en Franciscus van der Borgh uit Antwerpen, Oudenaarde en Brussel; de stucadoors Vasalli en Gagini uit Riva San Vitale en Bissone; de bouwer van de toren Adam Wynandts uit Aken en de klokkengieter François Hemony uit Amsterdam.

De interessante wordingsgeschiedenis van het vierkante, maar desondanks voorname stadhuis van Maastricht, is bij gelegenheid van het derde eeuwfeest vastgelegd in een waardig gedenkschrift. Het stadsbestuur gaf de opdracht tot deze uitgave. Voor een in alle opzichten geslaagde uitvoering bleven borg: gemeentesecretaris mr. A. Minis en stadsarchivaris mr. drs. H. Wouters (tekst);

fotograaf Frans Lahaye (fotoreeks); meester-drukker Wim Veltman en drukkerij N.V. Leiter-Nypels (technische verzorging).

Het resultaat van hun arbeid vormt een meer dan verdiend posthuum eerbewijs voor alle bouwers van het driehonderdjarige stadhuis. Niet alleen voor de vermaarde bouwmeester Pieter Post en de overige kunstenaars, die Maastricht met een bijzonder cultuurmonument hebben verrijkt, maar ook voor de opdrachtgevers: de vroede vaders van deze stad in de periode rond 1650.

Heel wat moeilijkheden moesten zij immers overwinnen, alvorens met de bouw van het nieuwe stadhuis, ter vervanging van het „seer ruyneuse” bestuurscentrum, „in de Lanscroon”, aan de vroegere Sint Jorisstraat, thans Grote Staat, begonnen kon worden.

Ter bestrijding van de bouwkosten zag de magistraat zich verplicht om „uitverkoop” te houden. Het oude stadhuis met het daaraan grenzende pand „de Liebaert”, het Dinghuis en de Schuttershof moesten worden verkocht. Bittere noodzaak. De Staten-Generaal verleenden immers slechts toestemming voor de geplande nieuwbouw, wanneer deze „buyten lasten ofte beswaernisse van het landt” gerealiseerd kon worden. Heden ten dage ziet de landsregering haar taak heel wat breder. Laat ons hopen dat het echt breed genoeg zal blijken te zijn. Feit is, dat Maastricht in de jaren 1659 tot 1664 dank zij de afbetaling van een overheidsschuld een groots werk tot stand heeft kunnen brengen: de aanleg van een ruim vierkant marktplein met zijn monumentaal stadhuis.

De eerste vergadering in het nieuwe stadhuis vond plaats op 7 juli 1664. De laatste in het oude bestuurscentrum op de daaraan voorafgaande 30-ste juni.

Beide gebeurtenissen waren bepalend voor de opzet van de jubileumviering.

Precies drie eeuwen later kwamen de vroede vaders van Maastricht weer twee keer in vergadering bijeen. Op 30 juni op de plek, waar eertijds het oude stadhuis stond, waarvan niet meer dan de gevelsteen „in de lanscroon” bewaard gebleven is. Deze steen siert de gevel van het warenhuis van Vroom & Dreesmann, waarvan een onderdeel, de lunchroom, de toepasselijke naam: „in de lanscroon” draagt.

De herdenking van de laatste raadsvergadering op deze historische plek leverde het stadsbestuur het eerste jubileumgeschenk op. V. & D.-directeur H. J. M. Rosenmöller bood aan de burgemeester twee bronzen wapenschilden aan, welke ontworpen zijn door de kunstenaar Fons Bemelmans. Zij herinneren, net als de dubbele statietrap van het stadhuis, aan de vroegere tweeherigheid van Maastricht.

Op zijn beurt overhandigde mr. W. Baron Michiels van Kessenich, namens het gemeentebestuur, aan de warenhuis-directie een bronzen inscriptie voor de gevelsteen met als tekst: „Lapis Domus Civitatis”, waarin het historische jaartal 1664 is verwerkt.

De sfeer bij deze „Lanscroon”-herdenking was van dien aard, dat de „Mestreechter Geis” zich royaal kon manifesteren. Het gastvrije onthaal van de

gemeenteraad door de directie van V & D droeg hier niet weinig toe bij. Eveneens het speciaal voor deze gelegenheid door dr. J. Viegen geschreven poëtische stuk „Viva, Mestreechter Geis”, dat dank zij een uitstekende vertolking ervan door enkele leden van toneelgroep „M-'46” een stralende première beleefde.

Na de poëzie, het proza. Daarvan bedienden de burgemeester en de voorzitters van de verschillende raadsfracties zich tijdens de buitengewone raadsvergadering op 7 juli. Niet in de raadzaal, maar in de nog stijlvollere hal, het Plein, met op de publieke tribune een uitgelezen groep belangstellenden. De emeritus-bisschop van Kumasi, mgr. H. Paulissen; vertegenwoordigers van het provinciaal bestuur, de heren Jos Maenen en mr. Ch. Paulussen; tal van andere kerkelijke en wereldlijke autoriteiten en uiteraard vele buitenlandse vrienden van onze stad, onder wie Oberbürgermeister dr. H. Heusch van Aken, burgemeester M. Destenay van Luik en diens collega mr. P. Meyers van Hasselt. Raadsvoorzitter mr. W. Baron Michiels van Kessenich besteedde in zijn herdenkingsrede speciale aandacht aan het stadhuis in onze tijd en bracht hulde aan de huidige „bewoners”, met name de gemeentesecretaris mr. A. Minis, wiens voortdurende interesse gericht is op de verfraaiing van het interieur van „eus stadhoes”, en de chef van de huishoudelijke dienst de heer G. J. W. Visser. K.V.P.-fractievoorzitter drs. H. Roovers dichtte de schepping van Pieter Post meer gezag dan zwier toe; de heer G. J. Bannink, woordvoerder van de P.v.d.A.-fractie onthulde, dat burgemeester Michiels de dertiende burgervader van Maastricht sedert de Franse Revolutie is; K.D.P.-fractieleider ing. F. Huntjens complimenteerde de voorzitter met de Maastrichtse sfeer in het „Hollandse stadhuis” en mr. M. Moszkowic tenslotte wees als V.V.D.-afgevaardigde in de raad op de uitgesproken voorkeur van de grote liberaal Thorbecke voor onze stad.

Alle aanwezigen ontvingen na de herdenkingszitting het reeds genoemde jubileumboek; keken geamuseerd naar de reprise van dr. Viegen's spel „Mestreechter Geis” en bezichtigden geïnteresseerd een in de anti-chambre van de raadzaal ingerichte jubileumtentoonstelling.

Vele Maastrichtenaren en niet-Maastrichtse belangstellenden volgden dit voorbeeld en brachten heel de maand juli een bezoek aan deze expositie. Bovendien maakten velen van de gelegenheid gebruik om het stadhuis, onder deskundige en humoristische leiding van gidsen van de Algemene Dienst te bezichtigen.

Dank zij een goede samenwerking tussen stadhuis, Bonnefantemuseum en Stadsarchief bevatte de tentoonstelling een groot aantal in historisch en cultureel opzicht waardevolle stukken. Fraai glaswerk, o.a. koninklijke bokalen, waaruit met name koning Willem I tot drie keer toe in 1814, 1823 en 1829 Maastrichtse erewijn dronk; burgemeesterszwaarden; ivoren-kunstschaten van kunstenaar Jean Mamsel; muntstempels en noodgeld; beschilderde deuren van de vroegere stadhuis-gevangenis, in de volksmond „spekkamers” genaamd,

vanwege de officiële Franse aanduiding „chambres-des-suspects”; een prachtige serie tinnen stadskruiken en voorts prenten, archivalia en boeken met betrekking tot het jubilerende bouwwerk.

De achtdaagse jubileumviering was in een duidelijk muzikaal kader geplaatst. Aan de herdenkingszitting, zelf muzikaal omlijst met orgelspel van Theophiel Franssen, die het voorgoed in het stadhuis geplaatste zeventiende eeuwse orgel uit het Bonnefantenumuseum bespeelde, gingen diverse muzikale evenementen vooraf.

Op 3 en 6 juli twee verrijnde en bijzonder goed aan de acoustiek aangepaste concerten van het Limburgs Symfonie Orkest o.l.v. André Rieu. Beide keren voerde het L.S.O. een programma uit, dat een beeld gaf van de evolutie van de muziek, speciaal in de Nederlanden, gedurende de periode 1664-1964. Onder de componisten uit noord- en zuid-Nederland was Maastricht, dank zij een opmerkelijke compositie „Humoresque voor strijkorkest” van de alhier in 1918 geboren toondichter Matty Niël, goed vertegenwoordigd.

Het stadhuis-carillon was nauw bij de feestviering betrokken. Zijn aanwezigheid maakte op 5 juli een Belgisch-Nederlandse Beiaarddag mogelijk. Zes beiaardiers: Gaston van den Berg (Lier), Peter Maassen (Breda), Chris van den Boom (Bergen op Zoom), André Wagemans (Tienen), Piet van de Broek (Mechelen) en Matthieu Steijns (Maastricht) gaven carillonconcerten. De liefhebbers van carillon-muziek genoten op die dag in bijzondere mate van een in opdracht van het stadsbestuur door Benoit Franssen gecomponeerde „Mestreechter Suite”. Een apart werk voor carillon en koperblazers.

Matthieu Steijns en het koper-ensemble van het Maastrichts Conservatorium o.l.v. Hubert Cardous maakten de uitvoering van het jubileumwerk tot een wonderlijk spel van feestelijke klanken.

Het programma van het achtdaags jubileum vermeldde voorts nog twee voortreffelijke inleidingen over belangrijke interieurstukken van het stadhuis: de wandtapijten, waarover mej. dr. G. T. van IJsselsteijn op 10 juli sprak en het stucwerk, waaraan de Luikse hoogleraar prof. dr. A. Puters op 13 juli een voordracht wijdde.

Uiteraard werd dit jubileum ook gevierd met een receptie. Gelukkig voor een-met-spit-in-de-rug-kampende burgemeester namen niet alle Maastrichtenaars aan dit programmapunt deel.

Dank zij de gevarieerde samenstelling van de receptiegevangens, onder wie ook vele gasten uit de nabuurlanden, deed het Plein zijn naam alle eer aan en werd de receptie een sprekende illustratie van de tweevoudige functie van het Maastrichtse stadhuis. Centrale van de stedelijke gemeenschap én ontmoetingsoord in het kader van de internationale samenwerking.

Daarvandaan ook niet het traditionele beeld van felicitanten en gefeliciteerden, maar iedereen wenste iedereen proficiat met het drie honderdjarig jubileum van „zijn” stadhuis.

ER WERD GEDURENDE HET VERSLAGJAAR FEEST GEVIERD, MAAR meteen ook hard gewerkt aan de verwezenlijking van urgente projecten welke voor de toekomst van Maastricht van groot belang zijn.

Als nummer één, hoog bovenaan op de prioriteitenlijst, staat de „Zuiderbrug”. Een zaak van hoogste importantie, gezien de reeds thans dagelijks te constateren overbelasting van de twee bestaande Maas-oeververbindingen, waarom de gemeenteraad op 7 april zich, althans in beginsel, accoord verklaarde met het gekozen brugtype van de zuidelijke Maasoeververbinding, alsmede met de daarop aansluitende verbindingen. Bovendien droeg de raad het college op, om „met bekwame spoed” het brugplan nader uit te werken en de financiële consequenties daarvan te bestuderen. Het college voldeed aan dit verzoek en werkte met voortvarendheid een nota uit. Geen zeven maanden later, op 2 november, ontvingen de raadsleden een volledig gedetailleerd zuiderbrugplan.

De nadere uitwerking van het brugtype, met keuzemogelijkheid uit drie varianten: dichte brugconstructie met handhaving van grondlichamen op de oevers, meer open en tenslotte volledig open constructie, ontmoette weinig tegenkantingen. Met het college, de aesthetisch adviseur van de Rijkswaterstaat, ir. Snieder, de directie Bruggen en de welstandscommissie, sprak de raad zich uit voor de volledig open constructie en gaf daaraan terecht de voorkeur boven een verbinding met zware, metershoge dijklichamen op beide oevers. Zo'n verbinding zou in het stadsbeeld een hinderlijke barrière vormen en de structurele eenheid, zowel in visueel als psychologisch opzicht, ernstige schade toebrengen. Het ruimtelijk contact tussen de stadsdelen aan de noord- en zuidzijde van de brug zou daardoor verloren gaan.

Deze en andere bezwaren tegen een dichte brugconstructie deden de raad volledig instemmen met de mening van de aesthetisch adviseur van de Rijkswaterstaat, dat „het volledig open project de meest homogene en de in aesthetisch opzicht meest verantwoorde oplossing biedt.”

Minder gemakkelijk is het financiële probleem op te lossen.

De visie van de burgemeester met betrekking tot de oplossing van het kosten-vraagstuk bevestigt dit, maar laat tegelijkertijd ook ruimte voor hoopvolle verwachtingen, getuige het hiernavolgende citaat:

„In een tijdsgewricht, waarin de economische verhoudingen tot afremmen nopen, is het natuurlijk extra moeilijk om tot een goede oplossing te komen. Men is dan gauw geneigd om, volgens de oude wetten van de courtoisie, voort te gaan met het beleefde „na-U”. Op technisch gebied is er gelukkig een bijzonder prettige samenwerking ontstaan, ook een duidelijke communis opinio. De zo ervaren diensten van het Rijk hebben een uitmuntend voor-ontwerp ter tafel gebracht, dat, mede op advies van de bij de Rijkswaterstaat betrokken architect, door het vervangen van zware dijklichamen door viaducten op ranke voeten alleen nog maar kon worden verbeterd.

Maastricht is in het west-Europese verkeer altijd een bijzonder druk gebruikte plaats geweest om de Maas over te trekken.

Van lieverlede ontwikkelde de stad zich echter zelf tot een grote bruggenconsument en zo hoeft men er zich niet over te verbazen dat het moment is aangebroken, waarop dit west-Europese Maas-kruisende verkeer snakt naar bevrijding van deze stadscomplicatie.

Een project van tientallen miljoenen, waarbij voor de directe oost-west-verbinding alleen met een vijftiental moet worden gerekend, stelt de bestuurders van de stad natuurlijk voor hoge en moeilijk te dragen kosten.

Het komende jaar zal dan ook nog menig verstandig gesprek nodig maken om te komen tot een sluitende, rechtvaardige kostenverdeling.

Nu onze Belgische vrienden de weg van Maastricht naar Tongeren zo flink hebben aangepakt en het dus zonder meer mogelijk is in zeer korte tijd de

Koning Boudewijn-weg te bereiken, moet het voor iedereen zonder meer duidelijk zijn, dat geheel zuid-Limburg er recht op heeft deze grootscheepse aansluiting te bereiken zonder zich in het nauwe stadsverkeer te persen.

Nu de voor-ontwerpen zo snel en zo goed en in zo grote harmonie met de Maastrichtse technische diensten van de tekentafels zijn gekomen, mag de stad er wel op rekenen dat ook de calculaties even gelukkig van de rekentafels zullen verschijnen.

Het zou voor alle betrokkenen, en dat zijn waarachtig niet uitsluitend of in de eerste plaats de Maastrichtenaren, jammer zijn indien een met élan ondernomen project een vroegtijdige dood zou moeten sterven in een archiefkast."

Om de bijdrage van de bevolking in de algemene middelen-voorziening op peil te houden, besloot de raad op 7 december de tarieven voor gas, water en electriciteit, de reinigingsrechten, de straat- en hondenbelasting, de legesbedragen, alsmede de kade-, lig- en kraangelden te verhogen. Een en ander zal de kas van de gemeente een meeropbrengst van ruim f 1.750.000,— opleveren. Geen indrukwekkend bedrag op het geraamde totaal van de brugkosten, maar voor de wethouder van financiën, mr. F. Duynstee, niettemin een kleine verlichting van zijn budgetaire zorgen.

Genoeg over de zuiderbrug, daar anders de schijn gewekt zou kunnen worden, dat Maastricht in het afgelopen jaar geen aandacht aan andere urgente voorzieningen zou hebben geschonken. In tegenstelling tot het zuiderbrug-project met zichtbare resultaten. Bepaald spectaculair zelfs en daarbij denken we dan meteen aan de woningbouw.

Afgelopen jaar kwamen circa 750 woningen gereed. Een goede vooruitgang tegenover 1963, toen slechts 534 nieuwe woningen werden opgeleverd. Een dieptepunt, dat veroorzaakt werd door de toenmalige contingentering, de langdurige vorstperiode en bij gebrek aan stucadoors de relatief zeer lange duur van de afwerking van de huizen.

Wat de in aanbouw zijnde woningen betreft zijn de resultaten over 1964 eveneens bijzonder gunstig. Op het eind van dit jaar waren immers niet minder dan 1400 woningen in aanbouw, zodat de verwachting alleszins gewettigd is, dat het komende jaar het na-oorlogse record van 1063 woningen in 1957 zal overschrijden.

Aan deze hoopgevende perspectieven ten aanzien van de woningbouw in 1965 ligt het uitbreidingsplan in onderdelen voor de pal aan België grenzende nieuwe woonwijk Malberg ten grondslag. Een in velerlei opzicht uniek plan, waarvan de voorbereiding in 1963 reeds geheel „rond” was. Begin van dit verslagjaar was Malberg startklaar.

Onverwachte moeilijkheden stagneerden helaas de uitvoering. Zij waren een gevolg van een ernstig meningsverschil over de bouwrijzen tussen de opdrachtgevers-aannemers enerzijds en de minister van volkshuisvesting en bouwnijverheid drs. P. C. W. M. Bogaers anderzijds. Pas na moeizame onder-

handelingen was de prijzenkwesie opgelost en kon men met de bouw beginnen. Op 15 september — vijf maanden later dan aanvankelijk was gepland! — ging de nieuwe woonwijk Malberg van start. Bijzonder vlot. Zo zelfs, dat twee maanden na datum, van de onderscheiden produktiestromen reeds 264, 144 en 168 woningen in aanbouw waren. Voor minister Bogaers beslist de moeite waard om naar Maastricht te komen en aldaar op 25 november de officiële eerste steenlegging van Malberg te verrichten.

Bepaald een woonwijk naar het hart van deze minister, gesteld als hij is op efficiënte en arbeidsbesparende bouwmethoden. Met zijn circa 2300 woningen, verdeeld over tien verschillende typen, variërend van galerijwoningen 3, 4 en 6 hoog tot eengezinswoningen, is Malberg tot nu toe het meest omvangrijke continue-bouwplan van heel Nederland. De woningbouwcontinuïteit in Maastricht is dank zij dit plan tot 1968 veilig gesteld. Bovendien opent Malberg nieuwe mogelijkheden voor de krotopruijing en sanering van de oude binnenstad. Voorzieningen, welke Maastricht met het oog op de verbetering van het sociale klimaat en op grond van zijn centrale functies op cultuur-historisch en verkeerstechnisch gebied, moet treffen.

In verband hiermee is bij de stedenbouwkundige opzet van de nieuwe woonwijk gestreefd naar een optimale sociale begeleiding. In tegenstelling tot andere nieuwe parochies met een gemiddeld aantal zielen van 5000, zal Malberg aan rond 9000 bewoners huisvesting bieden, verdeeld over vier zgn. wooneenheden met ongeveer 600 woningen elk. De indeling in vier aparte eenheden maakt Malberg ook in zielzorgelijk opzicht tot een unieke woonwijk. In plaats van één grote kerk zullen vier kleine kerken worden gebouwd, waarbij laagbouw zal worden toegepast. Dit, aldus de begin maart tot bouwrector benoemde Franciscan, pater J. Linden, om een zo intiem mogelijke sfeer te bereiken.

Ofschoon elk woningcomplex de beschikking krijgt over een eigen „hart”, gevormd door een groot plantsoen met een kerk, een ontvangruimte voor de wijkzielzorger en een kleuterschool — scholen voor lager onderwijs zijn geprojecteerd op de grens van twee wooneenheden —, zal ter accentuering van de eenheid van het rectoraat Malberg midden in de nieuwe woonwijk een gemeenschapshuis en een pastoraal centrum worden gebouwd, vanwaaruit rector Linden en zijn medewerkers de wijk-kerken zullen bedienen.

Niet alleen ten aanzien van de woningbouw, maar ook met betrekking tot de sanering van de oude binnenstad, opent Malberg gunstige perspectieven. Met name wordt een meer grootscheepse aanpak van het saneringsplan Boschstraat-oost mogelijk, naar mate de woningbouw in Malberg vordert. Bovendien speelt hierbij een gunstige subsidieregeling van de rijksoverheid een belangrijke rol.

Onder het hoofdstuk: woningbouw, dienen behalve de uitvoering van Malberg, nog vermeld te worden: de uitbreidingsplannen Pottenberg en Belfort, welke nagenoeg aan hun voltooiing toekwamen; de bouw van enkele woningen in

het kader van de door het Terlingen-fonds geschapen mogelijkheden; de in-gebruikneming van de 250ste Enci-woning; de afbouw van het kerkdorp Heugem tot een leefbare eenheid, evenals de afronding van de reeds veertig jaar bestaande St. Hubertusparochie en tenslotte het Stokstraatplan. Een belangrijk onderdeel van laatstgenoemd project: de Maastrichter Smedenstraat kwam nagenoeg gereed, t.w. de winkels aan de zuidzijde en de galerijbouw aan de noordkant. Een resultaat, dat een meer feestelijke opening, naar verwachting voorjaar 1965, verdraagt.

Een apart chapter, sterk verwant aan de Maastrichtse woningbouw, vormt de gebiedsuitbreiding. Ter illustratie van deze samenhang moet het plan Malberg opnieuw in onze beschouwingen betrokken worden. Zodra deze woonwijk gereed is (1968), dient Maastricht ten behoeve van de noodzakelijke continuïteit, speciaal in de sector van de volkswoningbouw, over een nieuw plan te beschikken. Bij gebrek aan bouwgronden kunnen de voorbereidingen daartoe, o.a. het verwerven van gronden, het bouwrijp maken van de terreinen en het uitwerken van de bouwplannen, niet getroffen worden. Met deze voorbereidende werkzaamheden zijn enkele jaren gemoeid. Een en ander impliceert, dat Maastricht voorshands in overleg met haar buurgemeenten deze voorzieningen treft. De door het provinciaal bestuur begin november aanhangig gemaakte inpassing van Borgharen en Itteren, is minder gericht op de toekomstige behoefte van Maastricht aan bouwterreinen, maar meer op de noodzakelijke vergroting van de mogelijkheden tot uitbreiding van de industrialisatie.

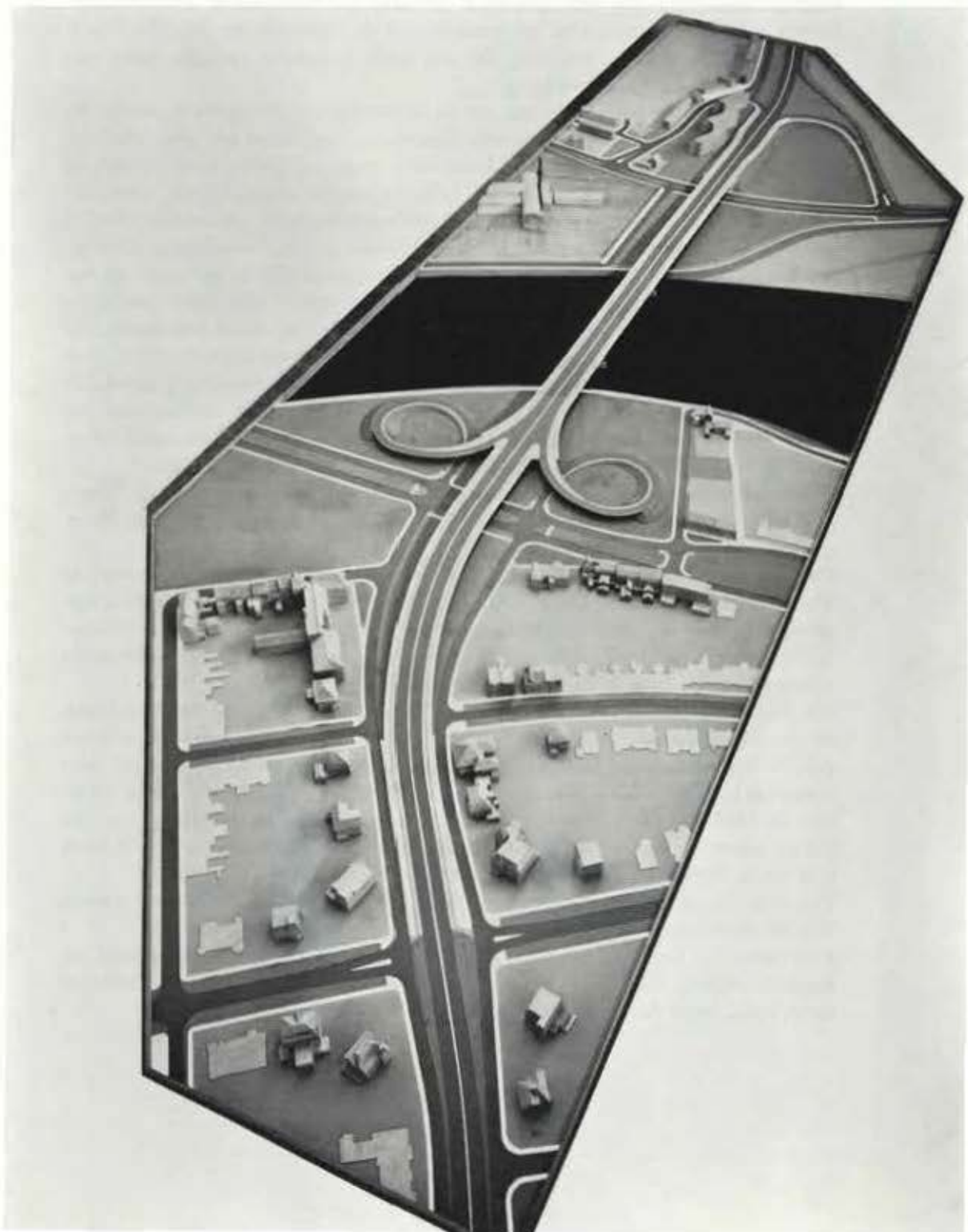
Een kwestie, waarvoor de minister van binnenlandse zaken, mr. E. H. Toxopeus zeer veel interesse aan de dag legde bij zijn oriëntatiebezoek aan Maastricht en omliggende gemeenten.

De term „Groot-Maastricht” — overeenkomstig de door drs. J. J. J. van de Venne, directeur van de dienst Openbare Werken, in een lijvig boekwerk opgetekende visie — geeft een realiteit weer. De burgers van dit Groot-Maastricht hebben er al eigenlijk recht op om hun gemeenschappelijk geworden belangen samen in één Raad te behartigen.

De door het provinciaal bestuur aan de orde gestelde aansluiting van Borgharen en Itteren maakt een vergroting van het industrieterrein nabij de Beatrixhaven met 75 hectaren mogelijk, zodat de totale oppervlakte van dit terrein 300 hectaren zal bedragen. De eerste opzet van de Beatrixhaven, met de aanleg waarvan in 1948 een begin werd gemaakt, voorzag slechts in de aanleg van een industrieterrein van 130 hectaren. In zes fasen te realiseren. De eerste vijf fasen zijn reeds afgewerkt of nagenoeg voltooid.

Fase één: aanleg van een damwand in het Julianakanaal, kwam in 1949 gereed. Kosten twee ton.

Fase twee: het bouwrijp maken van de onmiddellijk aan het Julianakanaal gelegen terreinen, de aanleg van een zgn. zwaaiikom, plus de bouw van een ankerkade, werd in 1956 uitgevoerd.

Fase drie: de ontsluiting van het havengebied, o.m. door de aanleg van de Beatrixweg, kwam in 1962 klaar en vergde een bedrag van 7,5 miljoen.

Fase vier: het bouwrijpmaken van 37 hectaren niet aan vaarwater gelegen terreinen met tracering van een wegenstelsel van 20.000 m² en de aanleg van een riolering van circa vijf kilometer, werd in 1964 afgesloten. Kosten drie miljoen. Ook de vijfde fase, omvattend de aanleg van 40 hectaren aan vaarwater gelegen industrieterrein, plus het graven van een havenarm in aansluiting aan de havenkom, de bouw van een openbare loswal en realisatie van een weg, welke in de nabije toekomst een schakel zal vormen in de hoofdverbinding Itteren-Borgharen-Maastricht, werd in het verslagjaar grotendeels gerealiseerd. De kosten hiervan belopen een bedrag van vier miljoen.

Deze en andere informatie over de industriële mogelijkheden nabij de Beatrixhaven verstrekte drs. J. J. J. van de Venne aan de deelnemers aan de op 9 oktober te Maastricht gehouden negende Limburgse Haven- en Industriedag, waarop de gouverneur, dr. mr. Ch. van Rooy, een uiteenzetting gaf over de Limburgse waterwegen en daarmee samenhangende problematiek.

In goede samenwerking met de door de katholieke middenstandsvereniging in het leven geroepen contactcomité's kon het bedrijf Openbare Werken de herbestrating van de „Verenigde Staten”: Grote en Kleine Staat, Muntstraat en Maastrichter Brugstraat, vlot laten verlopen. Voltooid werd voorts de reconstructie van Hertogsingel en Kon. Emmaplein à raison van 1,5 miljoen; en de reconstructie van de Statensingel, waar de keibestrating door een asfaltdek werd vervangen.

Op het gebied van de recreatie gaat de voltooiing van het sportpark Geusselt aan kop, gevolgd door de aanleg van twee sportvelden te Caberg en Malperhuis, twee kinderspeelplaatsen aan de Hunnenweg en het Erfprinsbastion, alsmede twee nood-sportvelden aan de Via Regia.

De sector onderwijs werd al evenmin vergeten, getuige de bouw van drie zgn. systeem scholen, waarbij overheid, architect en aannemer in teamverband samenwerkten om het schoolgebouw zó te ontwerpen en te situeren, dat de rechten van het kind, de gemeenschap en de school het best zijn gediend. Bedoelde scholen — Dura-Atlasscholen genaamd — kwamen tot stand in de nieuwe woonwijk Pottenberg (twee) en aan de Juliana van Stolberglaan. Een vierde school van het zelfde type is in aanbouw aan de Roemerstraat. Het Heugemerveld werd verrijkt met een gymnastiekzaal, welke deel uitmaakt van een plan om zalen met een tweevoudige bestemming te bouwen. Gymnastiekzaal voor de schooljeugd én sportzaal voor de verenigingen.

Een ander belangrijk plan, dat op papier gereed kwam, impliceert de vorming in de nabije toekomst van zgn. scholenzônes. Concentraties van diverse schooltypen op centrale punten in Groot-Maastricht met mogelijkheid tot gezamenlijk gebruik van voor alle scholen gelijkelijk gewenste voorzieningen als sportvelden, gymnastiekzalen, speelterreinen, etc.

Vlot verliep de realisatie van het plan tot bouw van een nieuw conservatorium. Begin van 1964 kon naar goed Limburgs gebruik „de mei” op het gebouw worden geplaatst en tegen het eind van dit jaar was het nieuwe conservatorium zijn voltooiing nabij. De feestelijke ingebruikneming van het qua vormgeving en inrichting zeer opmerkelijke gebouw zal in het komende jaar niet lang meer op zich laten wachten.

Gereed kwam ook fase één van een voor de volksgezondheid voornaam object: de bouw van een rioolwaterzuiveringsinstallatie voor Maastricht-oost. Kosten 2,7 miljoen. Beduidend meer, 4 miljoen, gaat een soortgelijke, in aanbouw zijnde installatie, in Maastricht-west kosten.

Volop in aanbouw is tenslotte nog een imposant gebouw voor de Gemeentebedrijven, waarin de technische dienst en de administratie zal worden ondergebracht. Dit object, waarmee op 1 juli werd gestart, is eveneens in fasen opgezet. Ontwerper van deze nieuwbouw is de architect J. Wijnandts.

Eén van de gemeentebedrijven, het gasbedrijf, dat al meer dan honderd jaar in exploitatie is, staan in de nabije toekomst grote veranderingen te wachten tengevolge van de komst van het aardgas. De distributie van deze nieuwe energiebron levert voor het gasbedrijf van onze gemeente vrij grote technische problemen op. Met de omschakeling op aardgas zijn heel wat ingrijpender voorzieningen gemoeid dan in 1930, toen het gemeentelijk bedrijf in plaats van zelf gefabriceerd gas, staatsmijn-gas aan de verbruikers ging leveren.

De nieuwe omschakeling op aardgas werd in 1964 krachtig aangepakt. Uitgebreide maatregelen werden getroffen terzake de controle en waar nodig de vernieuwing van de gasleidingen, welke in de toekomst berekend moeten zijn op een grotere druk dan voorheen.

Deze hogere druk maakt voorts de ombouw van 60.000 gastoestellen noodzakelijk. Het aantonen van deze noodzaak aan 27.000 verbruikers, dwong het gemeentelijk gasbedrijf tot voorlichting op grote schaal. Een omvangrijk werk. Duizenden brochures met duidelijke instructies gingen de deur uit om het publiek voor te bereiden op de komst van het aardgas. Tegelijkertijd ook, om de verbruikers aan te sporen hun volledige medewerking te verlenen bij het treffen van die maatregelen, welke een vlot verloop van de operatie „aardgas” beogen.

Wijzigingen-op-korte-termijn, in verband met de invoering per 1 januari 1965 van de Algemene Bijstandswet, brachten ook voor de wethouder van Sociale Zaken, de heer G. Gijbels, extra werkzaamheden met zich mee. Hiertoe behoorde o.m. de oprichting van de afdeling Sociale Zaken, waarvoor een passende huisvesting gezocht moest worden. De nieuwe afdeling, met aan het hoofd de heer M. Jammers, kreeg de beschikking over een eigen gebouw: het voormalig pand „de Maas”, Grote Gracht 82. Als gevolg van de zo juist genoemde wet hield de Sociale Raad, eind 1964, op te bestaan. Deze instelling heeft in het verleden veel en belangrijk werk ten dienste van de Maastrichtse gemeenschap verricht.

Bij een veelheid aan nog te realiseren voorzieningen, zal het geen verwondering wekken, dat in het afgelopen jaar lang niet alle noodzakelijke objecten konden worden aangepakt. Het zal de cultureel ingestelde Maastrichtenaren stellig aan het hart gaan, dat hieronder ook de verdere restauratie van het Bonnefantenmuseum valt. Bij gebrek aan de nodige „contanten” moest de uitvoering van dit werk worden uitgesteld. De reeds ontvangen rijksgoedkeuring ging intussen niet verloren. Maastricht, steeds tot samenwerking bereid, stelde het bouwvolume ter beschikking van Kerkrade. Dank zij dit genereuze gebaar is de Limburgse „Klankstad” in staat om tijdig vóór het vijfde wereldmuziekconcoers gereed te zijn met de bouw van de urgente concerthal. Het dreigt eentonig te worden, maar ook deze geste toont treffend aan, dat het Maastricht volle ernst is met de mondiale eenwording . . .

WETHOUDER C. H. PIETERS, DIE ELF JAAR LANG DE WERKZAAMHEDEN van het Bedrijf Openbare Werken stimulerend begeleidde, had nog graag de verwezenlijking van diverse urgente objecten willen meemaken, maar het heeft niet zo mogen zijn.

Op 29 juli maakte de dood een plotseling einde aan zijn werkzaam leven, dat grotendeels in dienst stond van zijn geboortestad.

Wethouder Pieters, geboren 11 april 1892 te Maastricht, werd al op jeugdige leeftijd geconfronteerd met, om verbetering schreeuwende, wantoestanden op sociaal gebied. Via het toen nog bijzonder strijdbare socialisme zette de jeugdige Caspar Pieters — op vijftienjarige leeftijd was hij reeds typograaf — zich in om de belangen van de arbeiders te dienen.

Op zulk een wijze, dat de strijdlustige socialist — amper 26 jaar oud — benoemd werd tot vrijgestelde bij de Nederlandse Vereniging van Fabrieksarbeiders. Een functie, welke hij ruim 27 jaar heeft vervuld.

De vroegere strijdlust is wethouder Pieters heel zijn leven bijgebleven. De wijze, waarop hij steeds voor zijn overtuiging uitkwam, alsmede de vurigheid, waarmee hij zijn standpunten verdedigde, dwongen bij voor- en tegenstanders respect af. Eveneens zijn krachtig en onvermoeid ijveren voor zijn stad. Tot de laatste dag van zijn leven stond hij op de bres voor Maastricht. Voornamelijk tijdens zijn raadslidmaatschap, vanaf 1927 met een korte onderbreking tot 1939 en vervolgens vanaf 1946.

Op 1 september 1953 volgde zijn verkiezing tot wethouder van Openbare Werken. Tevens maakte hij voor en na de oorlog enkele jaren deel uit van de provinciale staten.

Tekenend voor de veelzijdige belangstelling van wijlen wethouder Pieters is de lange lijst van gevarieerde instellingen en organisaties, waarvan hij voorzitter of bestuurslid was. We doen slechts een greep: 25 jaar bestuurslid van de Maastrichtse Bestuurders Bond, voorzitter van de Bouwvereniging „Beter Wonen”, bestuurslid van de Vereniging Dierenpark; regent van het „St. Annadal”-

ziekenhuis; 20 jaar lid van het Burgerlijk Armbestuur en 12 jaar bestuurslid van de sinds kort nieuw geüniformeerde harmonie „Ster der Toekomst”.

Nauw met zijn raadslidmaatschap en zijn wethouderschap hingen functies samen als voorzitter van de P.v.d.A., afdeling Maastricht, voorzitter van de P.v.d.A.-raadsfractie tot 1953; lid van de verkeerscommissie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten; voorzitter raadscommissie Openbare Werken; lid van de studiec ommissie Kanalenprojecten; van de industriecommissie; van de commissie voor de stadsversiering; van de provinciale waterleidingcommissie, etc.

Vier maanden voor zijn dood, op 30 april werd het in kwalitatief en kwantitatief opzicht voortreffelijke werk van de heer C. Pieters van overheidswege erkend door de koninklijke onderscheiding: Ridder in de Orde van Oranje Nassau. De Maastrichtse burgerij verleende de overleden wethouder een posthume onderscheiding in de vorm van een massale deelneming aan de begrafenis, waarbij het respect van voor- en tegenstanders op het politieke vlak voor deze grote Maastrichtenaar op een niet mis te verstane manier werd gedemonstreerd.

Tot opvolger van de heer C. Pieters koos de gemeenteraad diens partijgenoot de heer G. J. Bannink, vanaf 1953 lid van de P.v.d.A.-raadsfractie, waarvan hij in 1962 voorzitter werd. Wethouder Bannink is geen geboren, maar wel een getogen Maastrichtenaar. Hij werd namelijk in 1902 te Zutphen geboren. Veertig jaar geleden kwam hij als employé van de N.S. naar Maastricht. Een periode, gedurende welke de heer Bannink, laatstelijk als instructeur van de machinistenopleidingen werkzaam, Maastrichtenaar met de Maastrichtenaren werd. Net als zijn voorganger is de nieuwe wethouder van Openbare Werken, in organisatorisch verband, o.a. bij de Maastrichtse Bestuurders Bond en de Nederlandse Bond van Vervoerspersoneel, actief werkzaam. In zijn plaats koos de P.v.d.A.-raadsfractie de heer G. F. K. van Thor tot voorzitter.

In de door het overlijden van wethouder Pieters ontstane vacature in de raad, werd voorzien door de benoeming van de heer J. Winantz (P.v.d.A.).

DE ST. SERVAASPAROCHIE EN MEER SPECIAAL HAAR MONUMENTALE kerk was afgelopen jaar, wat men noemt, danig „in het nieuws”. Om zeer uiteenlopende redenen.

Allereerst vanwege het afscheid van de pastoor-deken van Maastricht, mgr. P. J. M. Jenneskens. Met ingang van 1 juli ging hij met emeritaat, op eigen verzoek, daar het volgens mgr. Jenneskens een verdienste is om tijdig heen te gaan, als het moment van de leeftijd (73 jaar) is gekomen. Hij oordeelde dat voldoende toewijding aan zijn taak niet meer mogelijk zou zijn. Zo bezien stelde mgr. Jenneskens door heen te gaan wederom een positieve daad ten opzichte van zijn parochie en zijn dekenaat.

Het kon ook moeilijk anders, daar de belangen van de St.Servaasparochie en het dekenaat Maastricht bij deze herder in de ware zin van het woord, steeds voorop stonden. Als priester was hij bij zijn parochianen zeer gezien om zijn grote pastorale bewogenheid. Buiten de kring van zijn parochianen genoot hij bij katholiek en niet-katholiek hoge achting, speciaal vanwege zijn eenvoud en menselijkheid. Elk streven naar goede menselijke verhoudingen binnen en buiten de kerk, kon voortdurend op zijn steun rekenen. Derhalve was mgr. Jenneskens voorstander van elke zinvolle vernieuwing in de kerk, van iedere aanpassing aan veranderde omstandigheden, en van samenwerking in oecumenische geest. Niets in zijn optreden zweemde naar het dictatoriale. Graag ruidde hij zijn mening voor een betere, ongeacht van wie deze kwam. Dit gezonde standpunt maakte de deken van Maastricht in de kring van zijn priesters tot een geliefd voorganger. Samenspraak en overleg zag hij juist voor deze tijd, als een groot goed. Daarom deed het hem bijzonder deugd, dat kort voor zijn heengaan het „Dekenaal Pastoraal Centrum” tot stand kwam.

De Maastrichtenaren, trots als zij zijn op de historische schoonheid van hun stad, deed het deugd, dat mgr. Jenneskens, vanaf zijn komst naar Maastricht in 1954, onafgebroken geijverd heeft voor de verfraaiing van een in nationaal en internationaal opzicht belangwekkend monument: de St. Servaaskerk, gebouwd boven het graf van de eerste geloofsverkondiger in onze landen. Dit laatste feit, wenste hij steeds te benadrukken. Daarvandaan zijn streven naar vergroting van de devotie tot St. Servatius. De beide onder zijn pastoraat gehouden Heiligdomsvaarten zijn er om dit te bewijzen. Evenals zijn zorg voor de restauratie van de noodkist, welke begin van het voorbije jaar op een waardige plaats in de crypte, (derhalve dicht bij de plek, waar de eerste heilige bisschop van Maastricht eeuwenlang begraven lag,) werd opgesteld.

De viering van de jaarlijkse St. Servaasdag en de naar de stadspatroon genoemde processie omringde hij met de nodige luister.

Op zijn instigatie werd ook een begin gemaakt met de restauratie van de historische kerk. Des te aktueller vanwege de torenbrand met de daaropvolgende discussies of de torenbekroning van Cuypers al dan niet hersteld moest worden. Een kwestie, welke onder het tienjarige pastoraat van mgr. Jenneskens onbeslist bleef. Wel viel de gelukkige beslissing om een begin te maken met de restauratie van het kerkinterieur. Het priesterkoor kwam het eerst aan de beurt. Net voor het vertrek van mgr. Jenneskens kwam de restauratie van dit kerkgedeelte nagenoeg gereed. Een mooier afscheidscadeau had de vertrekkende deken ons niet kunnen geven.

Blijkens mededelingen in het in 1868 geopende „registrum pastorale” ontdeed restaurateur Cuypers het interieur van de St. Servaaskerk van wit pleisterwerk met barok-ornamentiek. Vrij kwamen toen zestiende eeuwse schilderijen. Afbeeldingen o.a. van Christus de Verlosser, Maria, twee bisschoppen en de

Vredesengel. Deze werken werden gerestaureerd, maar daarbij ging men, althans naar hedendaagse begrippen, té ver. De ontdekte schilderingen werden overgeschilderd. Helaas zonder gevoel voor de fijne nuanceringen. Zo kon het gebeuren dat een engel tot een Christus-figuur werd getransformeerd. Deze transformaties zijn, door middel van de verwijdering van de eertijds aangebrachte olieverflagen, ongedaan gemaakt. De toestand van vóór 1860, toen wijlen dr. Pierre Cuypers aan de restauratie van de St. Servaaskerk begon, is hersteld.

Afgaande op een inscriptie is de veronderstelling gewettigd, dat een zekere kunstschilder Klaesener in 1861 de restauratie aan de 16e eeuwse muurschilderingen heeft uitgevoerd. Voorts, dat hij in de zgn. concha van de absis een eigen schildering heeft aangebracht. Naar de mening van ir. A. Swinkels, onder wiens leiding de restauratiewerkzaamheden zijn verricht, een werk van hoge kwaliteit.

Strevend naar een zó gaaf mogelijk geheel heeft de restauratie van 1964 zich beperkt tot het conserveren van de door Cuypers in 1860 onder de barokpleisterlaag aangetroffen zestiende, gedeeltelijk zelfs elfde eeuwse gewelfschilderingen. Naar aller waarschijnlijkheid zijn onder deze schilderingen nog schilderwerken van oudere datum aanwezig. Détailonderzoek wettigt deze verwachting, aangezien daarbij fragmenten van elfde eeuwse schilderingen, o.a. gepolychromeerde banden, zijn gevonden. Architect Swinkels meent uit deze vondst te mogen afleiden, dat de St. Servaas steeds bepleisterd is geweest. Buiten de verwijdering van de olieverflagen uit Cuypers' tijd, waarmee twee Duitse experts, het echtpaar W. Glaise uit Bonn, belast waren, omvatte de restauratie nog enkele bouwkundige voorzieningen, als de dichting van scheuren en de verwijdering van slecht pleisterwerk. De muren van het priesterkoor zijn van grijswit getint pleisterwerk voorzien, in plaats van de door het restauratie-atelier Cuypers aangebrachte geschilderde imitatie-gordijnen en dito stenen.

De in 1964 gereed gekomen werkzaamheden vormen de aanzet tot een diepgaande studie inzake de restauratie van de gehele kerk, alsook ten aanzien van de voorgeschiedenis van de tegenwoordige St. Servaaskerk.

Alleen al de zorg voor de verfraaiing van de monumentale grafkerk van St. Servatius, zou het besluit van het stadsbestuur om mgr. Jenneskens in 1962 te begiftigen met de erepenning van Maastricht in voldoende mate hebben gemotiveerd. Het bisdom Roermond benoemde deze verdienstelijke priester in 1954 tot lid van het kathedrale kapittel; Zijne Heiligheid de Paus bevorderde geheim kamerheer Jenneskens in 1958 tot huisprelaat en Hare Majesteit de Koningin begiftigde hem reeds eerder met de onderscheiding: officier in de orde van Oranje Nassau.

Als rechtgeaard „adoptief-zoon” van Maastricht — mgr. Jenneskens werd in 1891 te Melderslo geboren en was vóór 1954 buiten onze stad werkzaam —

dacht deze deken Europees. Van het bestuur van het Europa-Seminarie aanvaardde hij het voorzitterschap en elke internationale activiteit van het Europese Instituut voor priesterhulp, genoot zijn daadwerkelijke interesse.

De directeur van deze instelling, mgr. dr. J. J. Dellepoort, verbreedde de werkzaamheden van het niet voor niets in Maastricht gevestigde instituut tijdens het verslagjaar. Hij ondernam meerdere oriëntatierizen naar het priesterrijke Malta; organiseerde alhier een internationaal priestercongres met deelnemers uit vrijwel alle landen van Europa en stichtte in Madrid een tweede seminarie. Op 4 oktober begroette Maastricht in de persoon van de 63-jarige hoofdaalmoezenier voor sociale werken, mgr. K. Roncken zijn nieuwe deken. Voor Maastricht een waardig opvolger van mgr. Jenneskens, omdat mgr. Roncken net als hij een sociaal voelend priester is. Zijn vijf en dertig-jarig aalmoezenierschap staat hiervoor borg.

De Maastrichtse aalmoezenier voor sociale werken, F. Sampers, nam de functie van hoofdaalmoezenier van de nieuwe deken over.

Zijn innemende persoonlijkheid en grote ervaring voorspellen voor hem een gelukkig voortgezet verblijf in Maastricht.

1964 bracht nog andere mutaties.

Wittevrouwenveld nam afscheid van pastoor J. C. Colaris, die om gezondheidsredenen ontslag nam als pastoor van de Onze Lieve Vrouw van Lourdesparochie, waar hij veertien jaar werkzaam was. Tot zijn opvolger werd benoemd: pastoor W. J. H. A. Widdershoven. De Don Bosco-parochie (Heugemerveld) nam afscheid van pastoor G. J. F. Cox, die Maastricht voor Nederweert verruilde, en verwelkomde als nieuwe parochieherder de Zeereerwaarde Heer J. W. H. Schulpen. De rector van het St. Annadal-ziekenhuis, de Zeereerwaarde Heer P. Jochems, werd op 14 december tot pastoor-deken van Heerlen benoemd. Benoit Franssen, de in dienst van het St. Servaaskoor vergrijsde musicus, gaf de dirigeerstok over aan de jeugdige directeur Peter Serpenti.

Bijzondere jubilea vierden „de bisschop van Maastricht,” mgr. H. Paulissen, S.M.A., emeritus-bisschop van Kumasi en zijn confrater, tevens stad- en klasgenoot, dr. J. Mouren, S.M.A. Beiden herdachten op 20 juni hun diamanten Priesterfeest.

Pater Castorius Groothuis O.F.M., de bekende Stokstraat-zielzorger en directeur van het buurthuis „Sterre der Zee”, vierde op 19 april zijn zilveren priesterfeest. Zijn mensen bereidden hem een hartelijke huldiging.

Niet anders verging het de aalmoezenier van het Maastrichtse woonwagenveld, pater C. van Dijk, S.C.J., bij gelegenheid van zijn vijf en twintigjarig priesterjubileum op 12 juli. De kampraad bood de jubilaris een toepasselijk geschenk in de vorm van een magnifieke doopschaal met schelp aan.

De Waalse Kerk vierde feest ter ere van de geslaagde restauratie van het uit 1700 daterende orgel. Een werk van jaren, dat begin 1964 gereed kwam. Met

het gerestaureerde orgel, dat tot de beste van ons land gerekend mag worden, was de Waalse gemeente zeer ingenomen. Nog meer de organist M. Keulen. Het kerkdorp Heugem huldigde, op 15 januari, zuster Elise Marie, overste van het klooster van de zusters van het Heilig Sacrament en van de Liefdadigheid, in verband met de op die dag aan haar toegekende koninklijke onderscheiding: Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Met deze feestgave kwam burgemeester Michiels van Kessenich de zusters huldigen in het kader van het enige tijd tevoren gevierde gouden jubileum van het Heugemse klooster. Met de vermelding van dit feit zij het werk, dat de gezamenlijke congregaties van religieuzen in onze stad, ook in 1964, weer hebben verricht, dankbaar gememoreerd.

Een bijzondere jubileumviering met speciale bidweg en muzikale Maria-hulde, vond op 24 oktober in de Onze Lieve Vrouwe parochie plaats. Toen herdacht namelijk de Broederschap van „de Sterre der Zee” haar 250-jarig bestaan. Robijnen jubileumfeesten vierden de Onze Lieve Vrouw van Lourdes-parochie in het Wittevrouwenveld en de St. Hubertusparochie in het Bosscherveld.

Aan jubileren is de St. Annaparochie voorlopig nog niet toe, maar ook daar werd feest gevierd, bij gelegenheid van de plechtige inzegening van de nieuwe kerk (een fraaie schepping van architect Th. Boosten). Deken Jenneskens verrichtte de inzegening en stelde daarmee zijn laatste officiële daad. Pastoor L. M. J. H. Claessens feliciteerde zijn parochianen met de nieuwe kerk, waarvoor zij zich acht jaar lang heel wat offers hebben getroost. De Annakerk is gelegen aan de Via Regia.

Ook de bewoners van de woonwijken Pottenberg en Malpertuis hadden reden om feest te vieren, omdat de bouw van hun kerken zover gevorderd was, dat de officiële eerste steenlegging verricht kon worden.

Eén dag, 15 september, hadden de Pottenbergbewoners overigens meer reden om te huilen. Een noodweer, gepaard gaande met woeste windstoten, bracht zware schade aan de toekomstige kerk aan. Naar schatting een lastenverzwaring van f 15.000,—. Ook elders in de stad liepen huizen behoorlijke schade op. Groter was de ravage, welke een tweede noodweer, op 7 oktober, aanrichtte. Rukwinden, gepaard met hevige stortbuien, teisterden toen de stadswijk Caberg. Dertien woningen aan de Halvemaanstraat en het Mariabastion werden letterlijk dakloos. Het mag een wonder heten, dat niemand van de bewoners door vallende brokstukken werd getroffen. Een bominslag had nauwelijks grotere materiële schade kunnen aanrichten. In nauwe samenwerking met particuliere organisaties als de stichting „Bijzondere Sociale Zorg” en krachtig geholpen door militairen van de Tapijnkazerne gingen de gemeentelijke diensten: politie, brandweer, gemeentebedrijven en openbare werken, tot een massale hulpactie over. De eerste zorg gold de dakloze gezinnen. Het buurthuis werd tot tijdelijk onderkomen voor de bewoners van de gehavende woningen ingericht.

De „onthoofde” huizen werden met tentzeilen tegen verdere afbraak en waterschade beschermd. De opruimingswerkzaamheden en het herstel van de schade vergden veel tijd en geld, maar ook deze ramp kwam Maastricht door eendrachtige samenwerking te boven. Tegen het eind van het verslagjaar was alle leed weer geleden. Ook de „wonde” door de september-storm aan de toekomstige kerk van Pottenberg toegebracht, was weer geheeld.

Nieuwe kerken in de buitenwijken, gesloten kerken in de binnenstad.

Tengevolge van een verder voortschrijdende ontvolking van de binnenstad werd het aantal „dode” kerken met één vermeerderd. Begin november werd de St. Jozefkerk aan de van Hasseltkade gesloten, nadat tevoren reeds de parochie was opgeheven. Haar sterk geslonken aantal parochianen werd verdeeld over de St. Matthias- en de Onze Lieve Vrouwe-parochie, welke ook de gevolgen van de ontvolking van de binnenstad steeds meer gewaar worden.

De St. Jozefkerk, wier kerkstukken, waaronder enkele waardevolle schatten, voor Maastricht behouden blijven, dateert uit 1661. Zij werd door de Augustijnen gebouwd op de plek, waar eertijds een kapel ter ere van Maria ten Oevere stond. Tijdens de Franse overheersing werd het Augustijnenklooster opgeheven. In 1920 volgde afbraak. Enkele jaren geleden keerden de paters Augustijnen weer terug. Niet naar de St. Jozefparochie, maar naar Malpertuis, waar zij weldra nabij de nieuwe kerk, de beschikking zullen krijgen over een modern, nieuw verblijf in Maastricht.

Over kloosters gesproken . . .

Op initiatief van de Katechetische Groep Maastricht maakte onze stad op 23 februari kennis met de protestantse kloostergemeenschap Taizé. Twee leden van deze communiteit, de broeders Frank en Jan, gaven voor een uitgebreid en aandachtig gehoor, een uiteenzetting over het doel en de werkwijze van Taizé, welke gemeenschap inmiddels zestig leden telt. De inleidingen van beide broeders, met name over de herontdekking van het celibaat als roeping in protestantse kring, maakten diepe indruk op de aanwezigen, waarom de leider van de Katechetische Groep, broeder Fidentius Piets de bijeenkomst een ware retraite noemde.

Voor de deelnemers aan de 150ste jubileumprocessie vanuit de St. Martinuskerk in Wijk naar Scherpenheuvel, was de voettocht naar dit Belgische bedevaartsoord ook een echte retraite. Stellig niet in de ogen van wijlen de dialectschrijver J. T. H. Weustenraad (1805-1849), die over de bedevaart naar Scherpenheuvel een venijnig boekje schreef, getiteld „de percessie nao Scherpenheuvel”. Indertijd deed dit geschrift, gekwalificeerd als „grove pornografie en erge blasfemie”, veel stof opwaaien. Meer dan een eeuw later om precies te zijn in 1964, opnieuw. Dit keer naar aanleiding van een door de 26-jarige publicist Hans Derks, verzorgde heruitgave in modern Maastrichts. Weustenraad’s „percessie” bleek nog altijd een omstreden kwestie te zijn.

De nodige discussie — het oerdegelijke Maastrichtse woord „gevreigel” is wel-

licht beter — ontstond ook over het besluit van het kerkbestuur van de St. Servaas om dit kerkgebouw tijdens het toeristenseizoen alleen tegen betaling van entreegeld te laten bezichtigen. Een maatregel, welke slechts voor niet-Maastrichtenaren gold en getroffen werd op grond van slechte ervaringen met toeristenbezoek, andere jaren opgedaan. Toen immers kwam het meer dan eens voor, dat toeristen de St. Servaas als pick-nick-plaats gebruikten. Om aan dit euvel paal en perk te stellen ging het kerkbestuur er dit jaar toe over om surveillanten aan te stellen. „Om de daaraan verbonden kosten op te vangen, worden entreegelden geheven”, aldus het commentaar van kapelaan M. G. Schreurs op klachten van boze toeristen.

Dezelfde kapelaan verwekte enige deining door in een vraaggesprek voor de R.O.Z. enkele kritische kanttekeningen te plaatsen bij de huidige verschijningsvorm van de Sacramentsprocessie. Aanleiding tot deze kritiek vormde een onder leerlingen van ULO-scholen gehouden „enquête” over „de bronk”. Lichte deining tenslotte, begin november, rond de voorgenomen verplaatsing van het barokaltaar in de Onze Lieve Vrouwebasiliek. Bij wijze van proef werd dit altaar van het priesterkoor verwijderd en elders in de kerk geplaatst. De liturgieviering vroeg, aldus de voorstanders van de verplaatsing, om een meer „open” priesterkoor, maar ook de televisie. Dit in verband met een Eurovisie-Kerst-uitzending vanuit de imposante basiliek. Verwijdering van het altaar bezorgde televisiekijkend Europa een beter zicht op de voorname luister van het met monolithen zuilen omgeven hoogkoor.

Conclusie: zelfs op het terrein van het kerkelijk leven in Maastricht deed het geloof in de Europese eenwording zich in 1964 meer dan eens gelden...

ZO JUUST VIEL HET WOORD „VREIGELEN”. EEN SPECIFIEK MAAS-trichtse bezigheid, welke vooral druk en soms vinnig beoefend wordt, zodra het over culturele aangelegenheden handelt. 1964 maakte op deze regel écht geen uitzondering.

Meer dan eens heette Maastricht een a-culturele stad. Perspublicaties noemden Maastricht „een plaats, waar geen opmerkelijk kunstleven floreert”. Nu de jaarbalans is opgemaakt, wijzen de feiten eerder op het tegendeel. Het aantal culturele evenementen is bepaald niet tegengevallen.

Het jaar begon al meteen goed. In het Bonnefantenmuseum was de eerste dagen van januari een opmerkelijke tentoonstelling te zien van schilder- en beeldhouwwerk uit het „Land-zonder-grens”, ingericht door de „Lions-Club”, Valkenburg. Na Maastricht deed deze kunst-zonder-grenzen-expositie Hasselt, Aken en Hoensbroek aan.

De sinds kort bestaande zeer actieve „Theaterkring Maastricht” kondigde in dezelfde maand een Shakespeare-herdenking aan, bij gelegenheid van de vierhonderdste sterfdag van deze vermaarde Engelse auteur. Het bleef niet bij een

aankondiging, daar Maastricht van 27 april tot en met 12 mei een reeks Shakespeare-manifestaties beleefde, welke er zijn mocht.

Dank zij een hechte samenwerking tussen diverse instanties werd de herdenking een groot succes. De stadsschouwburg besloot de nog lopende toneelseries met Shakespeare-stukken, de stichting „culturele jeugdmiddagen” liet de jeugd kennis maken met het stuk „Leer om Leer”; de Maastrichtse Filmliga bracht een verfilmd werk van de geëerde schrijver; de Regionale Omroep Zuid wijdde een serie radio-uitzendingen aan Shakespeare en het Limburgs Symfonie-Orkest voerde met medewerking van het koor van de Begische Radio en Televisie, alsmede van bekende solisten uit Nederland en België op 28 april de opera „Macbeth” uit.

Op initiatief van de theaterkring werd op 18 januari in de stadsschouwburg een tentoonstelling ingericht, gewijd aan het klassieke Vondel-stuk: „Gijsbrecht van Aemstel”. Een maand later, op 28 februari, zette deze culturele instelling haar aparte serie toneelvoorstellingen-met-discussie-na, voort. Toneelgroep „Centrum” bracht het werk „Next time I'll sing to you” van James Saunders, dat even tevoren in Engeland was uitgeroepen tot „stuk-van-het-jaar.” De Maastrichtse uitvoering was een première voor Nederland! Maart bracht een bijzondere Boekenweekavond met o.a. een spreekbeurt van Michel van der Plas; een voorstelling voor de jeugd van „de Barbier van Sevilla” door „Compagnie les Réalisations Théâtrales”; en de opvoering van Heyermans' „Robert, Bertram en Comp”. Eertijds een verboden auteur voor het Maastrichtse theater, zoals Carel Bloemen uitvoerig uit de doeken doet in zijn eind oktober verschenen boek „Drie eeuwen Maastrichts theater”. Dit werk met tal van interessante wetenswaardigheden over de tot schouwburg verbouwde manege aan de Jekerstraat en de later tot dit zelfde doel verbouwde Jezuïetenkerk kwam nog net op tijd om als markering te dienen van het 175-ste bestaansjaar van „de bonbonnière”. Het slot van het boek van Carel Bloemen bevat een verdiende hulde voor het na-oorlogse schouwburgbeleid. „Maastricht is eigenlijk sinds de bevrijding pas toe aan echte toneelkunst, waarvan in de Franse Tijd nog weinig sprake was”, zo luidt een van zijn stellingen. De door de schouwburgdirectie in 1964 gepresenteerde reeks voorstellingen vormde een goede illustratie van de aangehaalde constatering. De keuze uit goede én gevarieerde uitvoeringen was groot. Hetzelfde kan gezegd worden van de concertreeksen van het Limburgs Symfonie Orkest, uitgevoerd in het Staargebouw, waaraan de beste binnen- en buitenlandse solisten meewerkten. Speciale vermelding verdient het zomerconcert op 11 juli, dat bedoeld was als hulding van de tachtigjarige Belgische componist Arthur Meulemans, een groot vriend van onze stad. Zijn vriendschap met Maastricht dateert uit de twintiger jaren, toen deze toondichter in contact kwam met wijlen Henri Hermans en het toenmalige M.S.O. Het gevolg is geweest, dat Arthur Meulemans voor goed met onze stad — herhaaldelijk jureerde hij stedelijke muziekconcour-

— bevriend is gebleven. In 1928 componeerde hij een werk voor Maastricht „Stadspark” en in 1954 een speciale compositie voor een carnavalsconcert. Het was een sympathieke geste van André Rieu om het L.S.O. bij de Meulemans-herdenking het werk „Stadspark” te laten uitvoeren. De bejaarde toondichter apprecieerde dit zeer. Zo zelfs, dat hij persoonlijk de directie voerde bij de uitvoering van zijn muzikale hulde voor Maastricht „Stadspark”.

Ook een groot zoon van Maastricht, prof. dr. P. Debye, tot 1952 hoogleraar aan de Cornell universiteit van Ithaca en in 1936 onderscheiden met de Nobelprijs voor scheikunde herdacht zijn tachtigste verjaardag (24 maart), waarop de felicitaties van zijn vaderstad niet ontbraken.

Aan de vooravond van de tachtigste verjaardag van prof. Debye, promoveerde te Nijmegen de Zeereerwaarde Heer M. G. Spiertz, priester van het diocees Roermond, bij prof. dr. L. J. Rogier tot doctor in de letteren en wijsbegeerte. Zijn proefschrift is een wetenschappelijk werk geworden van grote betekenis voor onze stad, aangezien deze studie, zoals de titel aangeeft, handelt over „Maastricht in het vierde kwart van de achttiende eeuw”. Een interessante dissertatie, welke de eerste uitgave is in een reeks wetenschappelijke publikaties over de algemene geschiedenis en de kerkelijke, culturele en sociaal-economische historie van Limburg en de aan dit gewest grenzende gebieden in België en Duitsland. De reeks kwam tot stand op grond van een door het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg en het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap gezamenlijk genomen initiatief. Beide instelling encreëerden de stichting „Maaslandse Monografieën”, wier voorzitter mr. M. A. W. van Oppen op 20 maart het eerste exemplaar van „Maastricht in het vierde kwart van de achttiende eeuw” aan de gouverneur, dr. mr. Ch. Van Rooy, overhandigde.

Van wetenschappelijk belang was ook de aankoop door Maastricht van de wereldberoemde mierencollectie van wijlen pater Erich Wasmann, S.J. Bij zijn dood in 1931 liet deze entomoloog van internationale faam, bekend om zijn studies over mierenpsychologie, aan zijn confrater Schmitz, eveneens entomoloog, zijn bijzondere mierencollectie na. In 1942 eiste prof. dr. Bisschoff, curator van het Zoölogisch Museum te Berlijn, de waardevolle verzameling op. Zij bevond zich evenwel niet meer in het klooster van de Duitse Jezuïeten te Valkenburg, maar in het Natuurhistorisch Museum van onz stad. Prof. Bisschoff vorderde ook hier de collectie op. De toenmalige N.S.B.-burgemeester weigerde resoluut en liet het begeerde bezit onderduiken in de kelders van het stadhuis. Op hoog bevel kreeg prof. Bisschoff toch zijn zin en verhuisde de collectie naar Berlijn. Gelukkig slechts voor drie jaar. De Amerikaanse officier, prof. John Wendell-Baily, dwong prof. Bisschoff tot afgifte van de collectie, welke op 29 september 1945 in bruikleen aan het museum in Maastricht werd afgestaan. Door de aankoop in mei 1964 verwierf Maastricht de eigendomsrechten over dit in wetenschappelijk opzicht unieke bezit.

Dezelfde kwalificatie verdient ook de omvangrijke collectie orthoptera (rechtvleugelige insecten) van wijlen dr. C. Willemse uit Eijgelshoven. Zijn nabestaanden schonken deze verzameling, vergezeld van een waardevolle bibliotheek, aan het Maastrichtse Natuurhistorisch Museum. Ter ondersteuning van het grote belang van beide verzamelingen ruimde het museum een speciale zaal voor de collecties Wasmann en Willemse in. De opening op 27 mei ging met enige luister gepaard. De echtgenote van de orthoptera-verzamelaar uit Eijgelshoven, mevrouw C. Willemse-Widdershoven verrichtte de openingsceremonie ten overstaan van vele belangstellenden. Prof. dr. J. van Boven uit Leuven, conservator van het museum, schetste de wetenschappelijke betekenis van de jongste aanwinsten en de burgemeester kon, namens Hare Majesteit de Koningin, aan mevrouw Willemse de museumpenning aanbieden. Bij deze ceremonie ontbrak de bekende Limburgse natuurhistoricus dr. E. M. Kruytzer, jarenlang directeur van het museum, niet, evenals de pasbenoemde directeur dr. D. G. Montagne, voorheen geoloog te Paramaribo. Voor hem was deze gebeurtenis een welkome gelegenheid om kennis te maken met de leden van het Natuurhistorisch Genootschap. Allen vrienden van het Maastrichtse museum.

Eveneens in mei, leverde de Toneelacademie haar twaalfde lichting jonge actrices en acteurs af. Dit keer vier geslaagden: Marielle Fiolet, Voorburg; Anne Oostveen, Arnhem; Gaston van Erven, Goirle en Jérôme Reehuis, Wierden.

De diploma-uitreiking van het Conservatorium vond op 4 juli plaats. De wethouder van O.K. en W., mr. W. Korn, overhandigde met enkele toepasselijke woorden de diploma's aan de geslaagden, waarna een hoogstaande muziekuitvoering volgde. Vier laureaten traden daarbij als solist op. De pianiste Truus Müller; de violist Ton Wilmes, de fagottist Peter Meijers en de bas Ton Tissen. Enkele dagen later kon de wethouder van O.K. en W., in het kader van de diploma-uitreiking van de stadsacademie voor toegepaste kunsten, een prijs, groot duizend gulden, van de Edmond Hustinx-stichting uitreiken aan de 21-jarige eindexamenkandidaat Jos Kerff uit Bocholtz. Hij verwierf deze prijs op grond van de opmerkelijke examenresultaten in de afdeling Publiciteit en Grafische vakken.

Drie duizend gulden groot was de prijs, eveneens door de Edmond Hustinx-stichting uitgelooft, welke de reeds enkele jaren geleden aan de Jan van Eyck-academie afgestudeerde graficus Harrie Marks ten deel viel. Bij de diploma-uitreiking aan elf eindexamenkandidaten op 11 juli ontving Harrie Marks de Hustinx-prijs.

Van de elf geslaagden werd het werk van Geert van Iersel uit Eindhoven (afdeling monumentale schilderkunst) bekroond met de prijs van de gemeente Maastricht.

hoedanigheid van directeur van de Jan van Eyckacademie. Begin augustus legde hij deze functie neer om zich beter te kunnen concentreren op zijn tweede directeursfunctie bij het Bonnefantenmuseum. Vanaf 1954 was prof. dr. J. J. M. Timmers als directeur aan de Jan van Eyckacademie verbonden.

Verschillende oud-studenten van de Jan van Eyckacademie kwamen eind juli in aktie tegen de huns inziens bestaande passiviteit van Maastricht op kunstgebied. Zij lieten het niet bij deze constatering alleen, maar sloten zich aaneen tot de kunstenaarsgroep „Artishock”. De negen leden van deze groep, zo luidt hun programma, is het niet te doen om zelf te exposeren. Hoofdzaak is het organiseren van tentoonstellingen op niveau en van andere kunstevenementen. „Artishock”, waarvan deel uitmaken: graficus Harrie Marks, en de schilders Felix van Beek, Ger Brouwer, Ad Visser, Geert Meyer, Leen Kriens, Harrie Bartels, Piet Wouters, alsmede de enige niet in Maastricht woonachtige kunstenaar Lei Molin uit Valkenburg, kreeg de beschikking over een eigen expositieruimte, de vroegere „Bristol-bar” aan de Jodenstraat. De eigenaar van dit pand, de heer Schunck, stond de ruimte gratis voor de tijd van drie jaar aan de „Artishock”-groep af.

Het eerste evenement van de nieuwe groep: een expositie van werken van Lei Molin, Jef Diederer en Jan Stekelenburg, veroorzaakte in de Maastrichtse kunstwereld allerminst een shock.

Firma Felix verruimde de expositiemogelijkheden door in Wijk een tentoonstellingszaal in te richten. Charles Eyck verzorgde hier de openingsexpositie, waarvoor veel belangstelling bestond. Niet op de laatste plaats, omdat Toon Hermans er in tweevoud te zien was.

De in Amerika woonachtige medicus-kunstenaar, Frederick Franck, exposeerde een omvangrijke serie (drie en tachtig) pentekeningen. Rake typeringen van kerkvorsten, die hij tijdens het tweede Vaticaans Concilie te Rome ontmoet heeft. Frederick Franck, Maastrichtenaar van geboorte, vergeet zijn vaderstad niet.

Met onroerende kunstwerken kreeg de Maastrichtse gemeenteraad in juli en september van doen in verband met de door het ministerie ontworpen nieuwe monumentenlijsten. Pagina's vol. Een indrukwekkend aantal, dat opnieuw de historische schoonheid van de oude binnenstad heeft onderlijnd. Het Maastrichtse „hart”, gevormd door Vrijthof, Markt, Henric van Veldekeplein, Muntstraat, Looiersstraat, Onze Lieve Vrouweplein, Achter het Vleeshuis, Kleine Staat, Platielstraat en niet te vergeten het Stokstraatcomplex, is welbeschouwd één groot monument, daterend uit de 16e en 17e eeuw.

Terwille van deze schoonheid is Maastricht behoudend gezind. Elk monument, dat van werkelijke waarde is, wordt in standgehouden. Ook al zijn daar kostbare restauraties mee gemoeid, zoals o.m. het geval is met de Cellebroederskapel. Praktisch het enige overblijfsel van een eertijds imposant kloostercomplex van de Cellebroeders. Tijdens de Franse overheersing werd het klooster

opgeheven (1796). Van 1822 tot 1924 was er de stedelijke bank van lening in ondergebracht. Sindsdien raakten de gebouwen in verval. Dank zij de bereids begonnen restauratie zal de kapel van het vroegere klooster in oude luister worden hersteld en blijven herinneren aan de Cellebroeders, die zich eeuwen geleden, vermoedelijk reeds vóór 1380, in Maastricht vestigden.

De rijkdom aan monumenten maakt Maastricht tot een veel en graag door minnaars van historisch stedschoon bezochte stad, zoals excursies van historische genootschappen heel het jaar door bewijzen. In 1964 maakten de leden van de Nederlandse Vereniging „Hendrick de Keyser” een excursie naar onze stad en de internationaal bekende Duitse monumentenvereniging „Verein für Landesdenkmalpflege” keurde Maastricht op 25 juni een bezoek waardig. Onderdeel van haar congres inzake historische stedenbouw. Deskundigen uit Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk, Denemarken, Joego-Slavië en de Benelux namen er aan deel.

Na afloop van de bezichtiging van de oude binnenstad wachtte het voornamelijk gezelschap een ontvangst ten stadhuize, gevolgd door een diner in de stijlvolle hal „het Plein”.

Andere voornamelijk gezelschappen, die afgelopen jaar de stad bezochten waren de Rotary, de Radiologen, alsmede de broederschappen van notarissen en kandidaat-notarissen. Zij beschouwden Maastricht als een ideale congresstad. Wellicht vanwege de internationale sfeer. Niet voor niets belegde de Rotary op 27 april een congres over het thema: „de harmonisatie van de internationale gemeenschap” en kon het radiologencongres deelnemers uit twintig landen inschrijven om rond 14 september over tal van wetenschappelijke vraagstukken te discussiëren.

Op uitnodiging van de Maatschappij voor Nijverheid en Handel, departement Limburg, brachten ook diverse voornamelijk personen een bezoek aan onze stad. Dit jaar was met o.a. drs. Sjarif, Indonesisch zaakgelastigde in Den Haag, en mevrouw dra. J. F. Schouwenaar-Franssen, minister van maatschappelijk werk als gastsprekers een waardige bekroning van een helaas ten einde lopend 10-jarig praesidium van Drs. R. M. H. C. Nadaud.

In ander verband brachten nog verschillende ministers een bezoek aan Maastricht. Allereerst de minister-president, mr. V. G. M. Marijnen, die op 10 juni op uitnodiging van de Limburgse K.V.P. aan een gespreksbijeenkomst deelnam; vervolgens de minister van verkeer en waterstaat mr. J. Van Aartsen, die zich net als zijn ambtgenoot, de minister van binnenlandse zaken, mr. E. H. Toxopeus, over bepaalde regionale problemen liet voorlichten en tenslotte, zoals reeds vermeld, de minister van volkshuisvesting en bouwnijverheid. drs. P. Bogaers, terzake de uitvoering van het gigantische bouwplan Malberg.

In het licht van de voortdurende zorg van het stadsbestuur voor het behoud van het stedschoon, moet ook de bestudering van het antenneprobleem worden gezien. Resultaat van deze studie was een speciale verordening, welke

voorziet in de oprichting van centrale antennes, waarop televisiebezitters behoren aan te sluiten. Dit om het steeds erger wordende euvel van de vele ontsierende televisiemasten tegen te gaan. De verordening trok landelijke belangstelling. Haar bepalingen werden evenwel nog niet van kracht, omdat aan de praktische uitvoerbaarheid ervan nog enige moeilijkheden bleken verbonden te zijn.

Voor nog oudere monumenten dan de historische panden in de binnenstad, bestond in 1964 eveneens in brede kring grote interesse, getuige de aandacht voor archeologische vondsten, welk in februari werden gedaan in de nieuwe woonwijk Belfort.

Op een 10 maart door prof. dr. J. E. Bogaers, waarnemend-directeur van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek, gehouden persconferentie, merkte deze deskundige, terzake o.m. op: „het in Belfort gevonden omheind grafveld heeft tot nu toe drie graven opgeleverd. Een daarvan heeft de rijksdienst totaal ontwricht en een, wat ik zou willen noemen, archeologische catastrofe te weeg gebracht. Alle beschikbare mankracht moest immers gemobiliseerd worden om de verbijsterende inhoud te bergen. Boven, op en onder elkaar opgestapelde glazen urnen, aardewerkprodukten, en daar tussen in een uniek bronzen schaalpje, versierd met fraaie bloemmotieven en voorzien van twee oren, waarop slang-harige koppen staan afgebeeld.”

Minder uniek, althans voor de historie van Europa, noemde prof. Bogaers de omstreden vondsten op de bodem van de Maas, welke uiteraard ter sprake kwamen. De intertijd veelbesproken „opgravingen” op de bodem van de Maas hebben, volgens prof. Bogaers, diverse stenen brokken, afkomstig van Romeinse monumenten en een houten raamwerk plus een partij palen en balken opgeleverd. Het raamwerk maakt de indruk van een soort vloer, mogelijk een fundament van een bruggehoofd. Het geheel van vondsten is niet sluitend en staat geen definitieve conclusies toe. Naar het gevoelen van prof. Bogaers is er ter plaatse een Romeinse rivierovergang geweest, temeer omdat de plek in het verlengde van de Eksterstraat ligt, welke beschouwd mag worden als een onderdeel van de Romeinse weg naar Keulen. Vermoedelijk was er eerst een doorwaadbare plaats — de Romeinse naam voor onze stad, „Mosae Trajectum”, wijst in die richting — en later, na 260 wellicht, een brug. Prof. Bogaers kon nog niet meedelen, wanneer de opgravingen op de rivierbodem en in Belfort zullen worden voortgezet. „De aanwezige geldmiddelen spelen hierbij een voorname rol.”

In tegenstelling tot de opgravingen in de Maas, verwekten die in Belfort geen deining. Van enige, vrij gematigde deining was wel sprake, toen de Culturele Raad Limburg zijn vertrek uit Maastricht aankondigde. Bij gebrek aan behoorlijke huisvesting in onze stad besloot de raad zijn zetel naar een gerestaureerd monumentaal gebouw in Sittard te verplaatsen. Het besluit werd, hangende een algehele reorganisatie van de Culturele Raad, niet uitgevoerd.

Door de dood ontvielen aan het culturele leven in Maastricht: de kunstschilder Frans Vos op 3 juli; de dichter-schrijver-journalist Mathias Kemp; de vroegere administrateur van het L.S.O. en de muziekschool Jean André (68-jaar oud) en de penningmeester van het L.S.O. tevens voorzitter van de commissie van toezicht op het muzieklyceum en het Conservatorium, mr. J. A. M. Westervoudt, die met grote liefde het stedelijk muziekleven diende.

Frans Vos overleed op 40-jarige leeftijd. Vooral als portrettist genoot deze kunstenaar bekendheid. Hij liet Maastricht twee series portretten na. Eén van de houders van de erepenning en één van stadstypen. Deze laatste reeks bevindt zich „in den Ouden Vogelstruys”.

Mathias Kemp, die begin augustus op 73-jarige leeftijd overleed, was een veelzijdig publicist. Hij schreef verzenbundels, romans en artikelen voor tijdschriften en dagbladen. Zijn gehele oeuvre wordt gekarakteriseerd door zijn grote belangstelling voor zijn geboortestad Maastricht en voor de beide Limburgen. Enkele maanden voor zijn dood, op 22 januari, werd hij op grond van zijn ijveren voor samenwerking tussen België en Nederland, vooral tussen de gelijknamige gewesten aan deze en aan gene zijde van de Maas, begiftigd met de Juliana-Boudewijn-prijs van Heer.

Zijn streven naar integratie in Benelux en Europees verband was inhaerent aan zijn Maastrichtse afkomst.

Nog meer voortreffelijke burgers ontvielen onze stad. In januari overleed op 78-jarige leeftijd de heer H. E. Dotremont. De man met de spectaculaire loopbaan, die zich wist op te werken tot directeur van een bloeiende ijzerhandel. De vele sociale verdiensten van de heer Dotremont — van origine Belg — bezorgden hem hoge onderscheidingen. Zowel van Nederlandse, als van Belgische zijde.

Op 9 juli rouwde Maastricht om het heengaan van de heer J. M. L. A. Tuinstra, directeur van de Centrale Personeelsdienst. De heer Tuinstra, 53 jaar oud en vele jaren als ambtenaar in dienst van de gemeente werkzaam, werd bij besluit van de gemeenteraad op 1 december opgevolgd door mr. E. P. J. M. Hosselet, uit Maastricht. De nieuwe directeur van de Centrale Personeelsdienst is vanaf 1961 bij deze dienst werkzaam. Eerst als directie-assistent, later als waarnemend-directeur.

Gelukkig niet door de dood, ging op 30 oktober ook de chef van de afdeling Burgerlijke Stand en Bevolking, de heer P. M. C. Ballieux, heen. Hij bereikte de pensioengerechtigde leeftijd, na een pracht staat van dienst sinds 1919. In 1940 werd hij belast met de leiding van de Burgerlijke Stand en een jaar later,

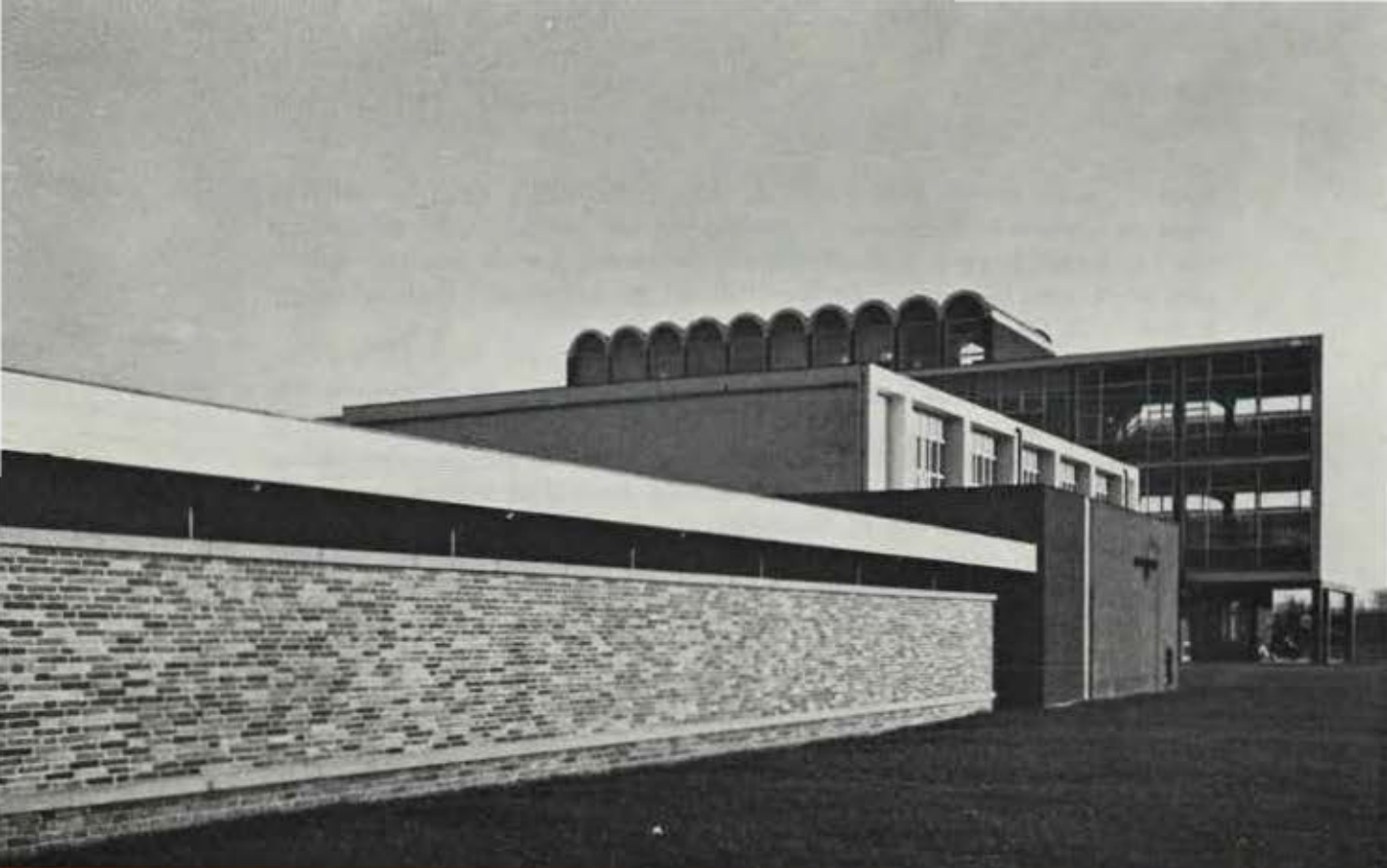
in 1941, tevens met de leiding over de afdeling Bevolking. Op 1 januari 1961 werd de scheidende functionaris benoemd tot administrateur. Bij gelegenheid van zijn feestelijk gevierd dienstjubileum — veertig jaar als gemeente-ambtenaar werkzaam — ontving de heer Ballieux de koninklijke onderscheiding: Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Een ander verdienstelijk burger, de heer J. H. W. Frijns, die in augustus zijn 75-ste verjaardag vierde, legde op de laatste dag van 1964 het voorzitterschap van de Gemeente-Spaarbank neer. Een functie, welke hij met grote toewijding precies een kwart eeuw vervulde. Niet minder dan vijf en veertig jaar was de heer Frijns bestuurslid van de Gemeente-Spaarbank. Voor zijn verdienstelijk werk op velerlei terreinen van het maatschappelijk leven werd hij begiftigd met de koninklijke onderscheiding: Ridder in de Orde van Oranje Nassau, de pauselijke medaille „pro ecclesia et pontifice” en de erepenning van onze stad.

Decoraties vielen ook de heer A. H. Bovy, oud-wethouder van O.K. en W., ten deel. Hij stierf op 12 augustus en bereikte de leeftijd van 78 jaar. Voor zijn benoeming tot hoofd der school te Wolder — de heer Bovy was onderwijzer van beroep —, verrichtte hij in geheel zuid-Limburg waar pionierswerk op het terrein van het landbouwonderwijs. In 1946 werd hij gekozen als lid van de gemeenteraad en op grond van zijn ruime ondervinding tevens als wethouder van O.K. en W. Een functie, welke de heer Bovy tot 1953 vervulde.

Enkele dagen na de dood van oud-wethouder Bovy overleed mr. H. Spitz, oud-directeur van de Rotterdamsche Bank, die buiten zijn werk veel activiteiten ontplooidde op maatschappelijk en cultureel terrein. Zo bijvoorbeeld was mr. Spitz (72 jaar) oprichter en oud-voorzitter van fanfare „St. Jozep”, bestuurslid van „de Staar”, penningmeester van de stichting Mathias Kemp-prijs, lid van de kamer van koophandel, van „de Tempeleers”, van de commissie financiering muziekgezelschappen en penningmeester van de stichting Beeldende Kunst-tentoonstellingen.

Op 15 september stierf de oud-directeur van de alhier gevestigde dagblad-onderneming „de Nieuwe Limburger”, de heer V. Willems. Gedurende zijn 38-jarige loopbaan bij het krante-bedrijf-aan-de-Wolfstraat wisselde het Maastrichtse dagblad enkele malen van naam. Vlak voor zijn dood kon de 69-jarige oud-dagbladdirecteur nog kennisnemen van een interessante studie van zijn stadgenote, mej. G. Vermin, hist. dra., over „de Limburger Courier in de jaren 1845-1866”, met als ondertitel „Reactie op het Nederlandse politieke leven.” Voor de jongeren-generatie waren de zo juist genoemde, aan onze stad ontvallen, figuren, lichtende voorbeelden van voortreffelijke burgers met een warm hart voor Maastricht.

Bij gelegenheid van de traditionele burgerdag (19 september) werd de kiesgerechtigde jeugd geconfronteerd met de burgerzin van mevrouw E. M. P. A. Moubis-Bolsius, een zeer bekende figuur uit het stedelijke, sociale, culturele en charitatieve leven. Uit handen van de burgemeester ontving mevrouw Moubis-Bolsius de erepenning van Maastricht. In de groep „Burgerdag-geëerden” is zij de eerste vrouw. Een onderscheiding, welke haar speciaal toekomt voor haar arbeid als voorzitter van het stedelijk en diocesaan Vrouwengilde; presidente, secretaresse en bestuurslid van vele sociale instellingen, in dienst waarvan zij haar voortreffelijke eigenschappen van hoofd en hart stelt.

Een reeds eerder met de erepenning onderscheiden Maastrichtenaar, Pol Chambille-de Beaumont, alias „P. C. de B.” vierde zijn 75-ste verjaardag. Hij kwam „in het nieuws” om zijn werk als „dichter en brouwer”. Niet alleen de pers, maar ook de radio besteedde aandacht aan deze rasechte Maastrichtenaar. Voor de serie Limburgse Klankbeelden van Tom Bouws was „P. C. de B.” een dankbaar gegeven, evenals de jaarlijkse reünie op 7 oktober van de Gezellen van St. Amor”, waartoe „producer” Bouws behoort.

Met de burgemeester kwam dit gezelschap op 7 oktober te Maastricht bijeen om getuige te zijn van de installatie van twee nieuwe gezellen: Prof. Dr. J. J. G. Prick en Mr. F. P. Th. Rohling.

Ook de televisie verzorgde een uitzending over Maastricht. Onder de titel „Maastricht, Vestingstad” confronteerde de K.R.O. televisiekijkend Nederland op 1 september met een boeiend facet van de stedelijke historie: de vele belegeringen vanaf 1204 tot 1944.

Min of meer bij toeval leerde fotograaf Sjef Naseman, toen hij om andere redenen een bezoek bracht aan het stadsarchief, de aldaar aanwezige rijke collectie historische prenten kennen. Met behulp van collega Frans Grummer maakte hij een reeks foto's van Maastrichtse belegeringsprenten. Dit onderwerp boeide Sjef Naseman zozeer, dat hij naar Parijs toog om de maquette van de vesting Maastricht te fotograferen, zoals zij er ten tijde van Lodewijk XIV uitzag.

De enthousiaste fotograaf attendeerde de K.R.O. op de fascinerende belegeringen van onze stad met als resultaat — na jarenlang aanhouden overigens — een televisie-uitzending. Naast Sjef Naseman en Frans Grummer verleende dr. Ch. Thewissen, alsook het stadsarchief medewerking aan de tot standkoming van de televisiedocumentaire „Maastricht, vestingstad”. Van K.R.O.-zijde deden dit dra. Monique Habets — Maastrichtse van geboorte — en Willem Dirks.

Hoewel naar hedendaagse begrippen geen vesting meer, is Maastricht ook thans nog een militair centrum. De Regimenten Chassé en Menno van Coehoorn bestonden op 9 januari 150 jaar en vierden ter ere daarvan een luisterrijk feest. Bij wijze van jubileumgeschenk bood het stadsbestuur aan het Trommel- en Klaroenblazerskorps van het garnizoen een fraaie bandelier aan, welke sinds-

dien het gala-tenuë van de tamboer-majoor completeert. Het wapen van de Koninklijke Marechaussee herdacht op 18 september twee jubilea: 150 jaar landelijk en 125 jaar provinciaal bestaan.

Voortdurend „in het nieuws” was de jeugd van Maastricht. Hoofdzakelijk op grond van een in opdracht van de stichting „Katholieke Jeugdraad Maastricht” samengesteld voorlopig rapport over „de huidige situatie van de Maastrichtse Jeugd”. Drs. J. J. M. Martens, socioloog bij het Provinciaal Opbouworgaan Limburg, was met het onderzoek belast. Zijn interim-rapport bevat een aantal voor Maastricht minder vleiende conclusies. Ongekend hoog sterftecijfer; vrij laag onderwijsniveau bij de arbeidende jeugd; weinig belangstelling voor toneel en muziek, wel voor film; ontwikkeling van methodisch jeugdwerk niet onverdeeld gunstig; hoog percentage laag geschoolde arbeiders; ongunstig werkgelegenheidspeil, té passieve vrijetijdsbesteding.

Harde feiten, grotendeels verklaarbaar door sociale wantoestanden in het verleden, welke, aldus de rapporteur, om gedegen studies op medisch en sociaal terrein vragen.

Ook al werden bepaalde cijfers aangevochten — o.a. met betrekking tot de mortaliteit —, het rapport miste zijn uitwerking niet. Aan de bedoelingen ervan werd tenvolle beantwoord. De reële jeugdproblematiek kwam in het middelpunt van veler belangstelling te staan.

Een van de directe gevolgen was: verhoging van de activiteiten van diverse jeugdorganisaties. Met ere moet in dit verband het werk vermeld worden van de Berchmans Sociëteit, van de St. Agnesstichting, van de Jongerensociëteit voor de middelbare schooljeugd, van het op 26 september in de foyers van de „Kleine Comedie” gestichte trefcentrum „Trajectum” voor jongeren boven twintig jaar en van de „Eburonen”, die uit eigen middelen een nieuwe „soos” inrichtten.

De Berchmans Sociëteit kreeg de beschikking over meer ruimte (in een pand aan de Bredestraat) en kon daardoor de eertijds afgekondigde ledenstop opheffen. Naast amusementsavonden organiseerde deze jeugdgroepering een reeks culturele evenementen in de schouwburg. Heel wat jongeren wisten daardoor „de drempelvrees voor het theater” te overwinnen.

Op 4 maart kreeg de Berchmans Sociëteit hoog bezoek van staatssecretaris drs. L. van de Laar, die zich kostelijk vermaakte in het ontspanningscentrum in de keldervertrekken van de St. Theresia-kerk.

De St. Agnes-stichting kampte met huisvestingsmoeilijkheden, daar het clubgebouw voor ruim 250 werkende jongeren, „de Peerdsstal” aan de Bogaardenstraat, in verband met uitbreiding van de gemeentebedrijven, ontruimd moest worden. Een tijdelijke nieuwe „stal” kon betrokken worden, waarvoor zuster Clara Christophora veel werk verzette.

44 De Jongerensociëteit voor de middelbare schooljeugd ontwierp een aantrekke-

lijk programma voor het winterseizoen en ging daarmee het derde jaar in. Het „Dinghuis” is voor deze jeugdgroep een ideaal ontspanningsoord.

Uit een oogpunt van jeugdvorming introduceerde de Koninklijke Nederlandse Papierfabriek een attractief studie-werkplan voor jeugdigen, van 14 tot 19 jaar. Op kosten van de K.N.P. kunnen jonge „werknemers” gaan studeren, mits zij bereid zijn om drie dagen per week zgn. perspectiefloze functies te vervullen. Zij ontvangen een normaal weekloon, vergoeding van alle les gelden en alle verdere steun bij hun studie. De K.N.P.-„werkstudenten” gaan geen enkele bedrijfsbinding aan en voorts zijn zij vrij in de keuze van hun studierichting. Voor het bedrijf zitten aan het studie-werkplan eveneens enkele aantrekkelijke kanten. De bezetting van de perspectiefloze functies zal minder moeilijkheden opleveren dan voorheen en de beloning van „de werkstudenten” zal vanwege hun leeftijd minder kosten meebrengen dan het geval zou zijn, wanneer volwassen werknemers bedoelde functies zouden moeten vervullen. Het K.N.P.-plan sloeg danig in bij de jeugd én bij vele geïnteresseerden in zaken als onderwijs en opvoeding.

Grote belangstelling in pedagogische kringen bestond ook voor het 100-jarig bestaan van de „sjaol aon de Hellemstraot” (Gym. en H.B.S.), welke in de loop der jaren met een M.M.S. werd uitgebreid en daarvandaan thans Stedelijk Lyceum heet. Met een academische zitting, gepresideerd door burgemeester Michiels van Kessenich, een referaat van prof. dr. M. J. Langeveld, een receptie, toneelvoorstellingen door de speelgroep van het lyceum, alsmede een reünie van oudleerlingen werd dit jubileum begin november herdacht. Natuurlijk ook een internationaal programmapunt: een sportdag voor middelbare scholieren uit Aken, Luik en Maastricht. Bijzondere gasten op het feest waren de inspecteur van het V.H.M.O. dr. J. Starrenburg als vertegenwoordiger van het ministerie van O.K. en W. en Limburgs gouverneur, dr. mr. Ch. van Rooy. De rector van het lyceum drs. W. Jongmans bracht dank aan het gemeentebestuur voor de royale steun, welke de jubilerende instelling — een van de weinige gemeentelijke instituten voor V.H.M.O. in ons land — van deze zijde ontvangt. De nieuwbouwplannen, welke voorzien in de stichting van een up-to-date gebouwencomplex, accentueren een en ander opnieuw.

Plannen tot nieuwbouw bestaan ook bij verschillende instellingen van bijzonder onderwijs o.a. het Henric van Veldekecollege, katholieke H.B.S. en gymnasium in het Villapark. Dit instituut huldigde op 19 september een van zijn grondleggers, de leraar Duits, drs. P. Schröder, bij diens afscheid als directeur van de H.B.S. De directie over het college kwam te berusten bij dr. G. Daniëls, tot dan toe rector van het gymnasium.

De ontplooiende activiteiten voor en door de jeugd vragen nog om aparte vermelding van twee opmerkelijke staaltjes van menslievendheid. Daarvoor zorgden de 14-jarige Marieke Limburg en haar één jaar jongere stadgenootje Jetty Boetzkens. Marieke Limbourg, leerlinge van de B.L.O.-school „Maria Virgo”

te Caberg redde op 16 juli een kleuter, die in de vijvers rond het Geusseltstadion dreigde te verdrinken. Precies één dag, voordat zij in het sportfondsenbad zwemproeven moest afleggen ter verkrijging van het diploma-B.

Met behulp van leerlingen van het Henric van Veldeke-College spaarde Jetty Boetzkens ijverig lege sigarettenpakjes. Jetty, leerlinge van een huishoudschool, ging af op geruchten, als zou zij voor 60.000 lege sigarettenpakjes een rolstoel voor invaliden kunnen krijgen. Toen zij maar liefst een half miljoen wikkels verzameld had, bleken de geruchten vals te zijn. Tot groot verdriet van Jetty. Persberichten over de teleurstelling van de ijverige spaarster hadden tot gevolg, dat Jetty Boetzkens zoveel financiële steun uit heel Nederland ontving, dat zij zeven invaliden met een fonkelnieuwe rolstoel kon verblijden. Op 3 maart kon Jetty aan twee invalide jongens: Matti Heynen uit Heerlen — leerling aan de Maastrichtse mytylschool — en Jan Rijks uit Voerendaal de eerste rolstoelen aanbieden. Zij zelf ontving van een milde gever een gouden arm-bandhorloge.

Tientallen rolstoel-patiënten kwamen op 28 juni naar Maastricht. Onder auspiciën van het revalidatiecentrum „de Maasgouw” en met medewerking van „de vrienden van de militaire oorlogsinvaliden in Doorn” vonden toen diverse sportwedstrijden plaats voor lichamelijk gehandicapten uit Nederland, België, Luxemburg en Duitsland.

Aan het welslagen van deze dag verleenden de verpleegsters van „de Maasgouw” en van de overige afdelingen van het Calvariënberg-complex haar volle medewerking. Het bestuur van „Calvarie” — het Burgerlijk Armbestuur — zette in het verslagjaar de sanering van genoemd complex in met de opening van een hyper-modern flatgebouw, dat plaats biedt aan 130 leerling-verpleegsters. Ontwerper van het dertien-verdiepingen tellende gebouw is de Maastrichtse architect W. M. Schellinx.

Het Burgerlijk Armbestuur nam in 1964 node afscheid van zijn even toegewijde, als bekwame voorzitter mr. H. Disch. Dit afscheid was een gevolg van de benoeming van mr. Disch tot vice-president van de Maastrichtse Arrondissementrechtbank, waardoor zijn justitieel werk aanmerkelijk toenam. Gedurende zijn veertienjarige voorzittersperiode (1950-1964) heeft mr. Disch een werkzaam aandeel gehad in de niet genoeg te waarderen dienstbaarheid van het Burgerlijk Armbestuur ten opzichte van onze stedelijke gemeenschap.

OMSLAG

- voorzijde: „Engel van de Grote Raad”, gerestaureerd fresco, St. Servaaskerk, XVIIe eeuw (foto F. Lahaye).
- binnen (voor): „Ontvoering van Europa”, gravure van Gerard de Lairese (foto F. Lahaye).
- binnen (achter): Rekening „weegens den bouw van het nieuwe stadthuys” 1665-1666 / Pey-meester Mr. Johan Pesters.
- achterzijde: Maastrichts Conservatorium, gezien vanuit de Bonnefantenstraat, Architectenbureau Dingemans (foto F. Lahaye).

OVERZICHT VAN DE TUSSEN DE TEKST GEPLAATSTE FOTO'S:

- blz. 1: Stadssilhouette met T.V.-antennes (foto Mike Delaney (Heyn)).
- blz. 2: Afbraak voor de bouw nieuwe kantoren en werkplaatsen van de Gemeentebedrijven aan de Maagdendries (foto F. Lahaye).
- blz. 8: „Van stad en lui veur 50 jaor” (1914-1964). Monument aan de Pieterstraat voor de franse vluchtelingen uit de wereldoorlog 1914-1918 (foto F. Lahaye).
- blz. 9: Dubbelgraf, opgegraven nabij de „Romeinse Baan” (foto T. Heyn).
- blz. 14: 300 Jaar Stadhuis: v.l.n.r. Oberbürgermeister Dr. H. Heusch (Aken); Burgemeester P. Meyers (Hasselt); Bourgmestre M. Destenay (Luik); Burgemeester Mr. W. Baron Michiels van Kessenich (Maastricht), (foto F. Lahaye).
- blz. 18: Maquette van de Zuiderbrug (Kennedy-brug) (foto's Fr. Grummer).
- blz. 22: Wijlen C. Pieters, Wethouder van Openbare Werken (foto T. Heyn).
- blz. 28: Het gerestaureerde orgel van de Waalse Kerk (foto F. Lahaye).
- blz. 28: 300 Jaar Stadhuis: „Viva, Mestreechter Geis”: Dr. J. Viegen, v.l.n.r. Maayken Bleyaert - Josje Pans; Mestreechter Geis - Godelieve de Groot; Mr. Johan Pester - Bèr Veugen; Regie - Theo de Beer, (foto F. Lahaye).
- blz. 28: Aanbieding van het portret van Toon Hermans door Charles Eyck in Kunstzaal Felix (foto J. Voets).
- blz. 28: Huldigingsconcert van het L.S.O. voor de 80-jarige Arthur Meulemans, die eigen werk dirigeert (foto „Het Zuiden Fonteyn”).
- blz. 28: Ontvangst ten stadhuize van de Landdag Rotary International (foto H. Disch jr.).
- blz. 28: Verwelkoming van de nieuwe Deken, Mgr. K. Roncken, door het Stadsbestuur (foto „Het Zuiden Fonteyn”).
- blz. 32: Mathijs Kemp z.g. (foto M. Koch, Roermond).
- blz. 32: Bezoek aan de d'Artagnan-stad Auch, dept. Gers, Frankrijk, v.l.n.r. A. Schreuder, ambtenaar voorlichting; Mevrouw W. Korn; Mr. W. Korn, Wethouder Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen; Patrice Brocas, Maire d'Auch (foto Dépêche du Midi).
- blz. 32: Beeldentuin Hack-Rutten, Minckelersstraat (foto T. Heyn).
- blz. 36: Voetbal-training in de grotten van de St. Pietersberg (foto T. Heyn).
- blz. 39: Grafvondsten, opgegraven nabij „Romeinse Baan” (foto F. Lahaye).
- blz. 42: L.T.S. aan de Juliana van Stolberglaan, Architectenbureau Boosten, (foto Openbare Werken, K. Kambier).
- blz. 42: Nachtmis — O.L.V. Kerk opgedragen door Mgr. J. Bluysen bij gelegenheid van de Eurovisie uitzending op 24-25 december.
- blz. 46: Maastricht bouwt voort, ook in 1965 (foto T. Heyn).

De tekst voor dit jaarverslag „Maastricht in 1964” werd in opdracht van het Stadsbestuur geschreven door Cor Bertrand. De cliché's werden vervaardigd door de Clichéfabriek Maastricht. J. W. Veltman maakte de lay-out. Drukkers waren N.V. Drukkerij en Uitgeverij Leiter-Nypels te Maastricht.

Rekeninghe des Pacijms
Mr Johan Posters, wegen
Synen Ontfang en Uytgaag
tot opbouwinge van het
Nieuwe Stadthuys
Voor den Jaere 1665. fins
1666.

Ontfang.

Des Rendant geeft des 13^{en} Mey^e
1666. geacceptiert soussaffig=
natis van 5^e Ontfanger Van
Jhen op des 5. Ontfanger Vander
Brock ter somme van tghien
duysent gulde Sollandt. Dan
alsoe alrede nijt die somme vier
duysent gulde is de rekeninghe
van des Rendant van des stadhuys

Uit die reke pro ito. 1663. fins 1664. is ontfang
gebragt. volgint
Vorgat Rant
gebragt sijn, waermede aldus ic
get salt Iner Daalghuys Bredt
invalhs ulto. p. 1665. sou 2

